

PAPROČIAI

GRABNYČIŲ ŽVAKĖ IR ŠV. AGOTOS DUONA – TYLŪS LIETUVIŲ NAMŲ
SARGAI – „Aušros“ inf. 4

ŠVIETIMAS

SENELIŲ DIENA VIDUGIRIŲ MOKYKLOJE – **Vida Tumelienė** 5
SENELIŲ DIENA PUNSKO SAVIVALDYBĖS VAIKŲ DARŽELYJE – **Vida
Jolanta Stankevičienė** 6
SENELIŲ ŠVENTĖ SUVALKUOSE – **Aneta Aleksaitė** 7

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

2025-ŲJŲ DEMOGRAFINIAI RODIKLIAI – **Eugenija Pakutkienė** ... 8

INTERVIU

L. SUNGAILIENĖ RAGINA: KIEKVIENAS GALIME IŠBANDYTI TRADICINĮ
AMATĄ IR VISAM GYVENIMUI TURĖTI ATMINIMĄ 10
KIEKVIENA DIENA YRA LAIMĖJIMAS – **Božena Bobin** 16

IŠ MŪSŲ PRAEITIS

KAMPUOČIAI TARPUKARIU – **Janina Macukonienė** 12

LITERATŪRINIAI BANDYMAI

AUKSAPLAUKĖ GETRUDĖ IR SUVALKŲ TRIKAMPIS – **Vytautas
Pečiulis** 19

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA 26

Viršeliuose:

Kai saulė paliečia šerkšną (Valdo Žilionio nuotr.)
Seinų „Lietuvių namų“ vyrų vokalinė grupė romansų vakare
(Dalias Astrauskienės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel. (+48) 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
tel. / faks. (+48) 87 5162 125
lld@post.pl

VYR. REDAKTORĖ Irena Vilimienė
REDAKCIJOS SEKRETORĖ Alicija Krakauskienė
STILISTĖ, KOREKTORĖ Birutė Ołów
TECHN. REDAKTORĖ Aldona Jonušonytė
KORESPONDENTĖS: Jurgita Batvinskienė,
Rasa Žukauskienė, Božena Bobin

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2026-02-13

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai
sutampa su autorių nuomone.

2025 metų gruodžio 22 dieną Lenkijos Respubli-
kos vidaus reikalų ir administracijos ministras
patvirtino ekspertų rekomenduojamų dotuojamų
projektų sąrašą. „Aušros“ ir „Aušrelės“ leidybai
skyrė 450 000 zł.

**Ministerstwo Spraw
Wewnętrznych i Administracji**

*Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie
może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem
Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.
Leidinyje reiškia tik autoriaus (-ių) nuomonė ir ji
negali būti tapatinama su oficialia Vidaus reikalų ir
administracijos ministro pozicija.*

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Yra žmonių, kurie savo gyvenimą paaukoja kokiai nors idėjai: Tėvynei, Dievui, Žmonėms. Daugiau ar mažiau gal kiekvienas sugebame skirti iš savo patogaus gyvenimo tam, kas mums svarbu, pavyzdžiui, aukojame lėšų dėl taikos, skiriame pinigų sergančiam kaimynui vaikui, remiame lietuvių kultūrą. Tačiau nedaug yra tokių, kurie rizikuodami ne savo karjera ar turtu, o net gyvybe kovoja už savo įsitikinimus, už juos ir žūsta. Lietuvos pokariu žmonių atminty buvo gyvos Vasario 16-osios idėjos, todėl daug kas ėjo į mišką, dėjo galvas už Tėvynę. Laikui bėgant tokių žmonių, nepabūgusių kalėjimų, tremčių, tardymų, vis mažėjo. Tačiau vis tiek jų atsirasdavo. Vienas iš jų – žuvęs KGB specialiai sukeltoje autoavarijoje kun. Juozas Zdebskis.

Šalia mūsų, čia pat už sienos, Rudaminos miestelyje, šventoriuje jo kapas. KGB jį buvo pavadinęs Akiplėša, kas atspindi minėto kunigo atkaklumo bruožus. Jis nepaisė nei draudimų, nei gąsdinimų, vykdydamas savo misiją. Š. m. vasario 5 d. sukako šio iškilaus kunigo žūties 40-metis, o vasario 7 d. Rudaminoje ir Lazdijuose buvo iškilmingai paminėtos jo žūties metinės bei atidengta atminimo lenta.

Rudaminą pasiekti labai paprasta važiuojant per Lazdijus ir patraukus Kalvarijos link arba važiuojant iš Punsko per Kreivėnus ir pasukus į kelią Lazdijų link. Tikrai verta į ją nuvykti: užkopti ant piliakalnio, kur, pasak legendos, vainikavęsis pats Lietuvos karalius Mindaugas, apžiūrėti unikalią, su mediniais bokštais bažnyčią, uždegti žvakutę ant kunigo kovotojo Juozo Zdebskio kapo ir pamatyti jam skirtą memorialinę lentą. Vasario 16-oji – puiki proga tai padaryti.

Sveikiname su Vasario 16-ąja – Lietuvos valstybės atkūrimo diena

Laisvė kaip oras – jos nejunti, kol ji yra. Tik praradus suvoki jos svarbą ir vertę. Todėl apie laisvę mokintis reikia iš praeities. Pažiūrėję į Lietuvos pastaruosius du šimtmečius, matome, kad palyginti mažą laiką buvome nepriklausomi – ne visą pusę amžiaus. Pažinę nelaisvės skonį išmokstame vertinti nepriklausomybę. Dabar, kai pasaulį krečia geopolitinės pervartos, kai kaimynė iš rytų nerimsta ir gąsdina puldama savo kaimynę, Vasario 16-oji tampa mums ne tik svarbia istorine data, bet ir priminimu, kad laisvė ir valstybingumas nėra duodami šiaip, avansu.

Kai prieš 108 metus geriausi lietuvių tautos sūnūs nutarė, kad Lietuva vėl bus pasaulio žemėlapyje, buvę labai daug skeptikų, kurie tvirtino, kad mums nepasiseks. O pasisekė! Per dvidešimt pirmosios Lietuvos Respublikos metų tauta nužengė tokį kelią, kad net visokio plauko okupantams buvo didžiulis galvos skausmas, kaipgi tuos lietuvius vėl pajungti savo valiai.

Tauta, pajutusi laisvės skonį, sunkiai nugalima. Tačiau laisvė nėra tikslas, o procesas. Ir jis niekada nesibaigia. Tik nereikia apsnūsti dvasia ir kūnu. Nepamirškime, kad laisvė nėra savaiminga, ją nuolat reikia saugoti ir ją rūpintis kaip jautriausią, gražiausią gėlę.

Lietuva buvo, yra ir bus. Išliks taip pat tauta, kad ir ką besiūlytų „naujų lietuviybės formų ieškotojai“.

Su Vasario 16-ąja, mieli skaitytojai.

Lenkijos lietuvių bendruomenės
valdybos pirmininkė
Irena Vilimienė

Vasario 16-osios akto signatarai

Grabnyčių žvakė ir šv. Agotos duona – tylūs lietuvių namų sargai

„AUŠROS“ INF.

Vasario pradžia lietuvių kalendoriuje išsiskiria ne triukšmingomis linksmybėmis, o ramia, gilia simbolika. Grabnyčios (vasario 2 d.) ir Šv. Agotos diena (vasario 5 d.) – tai šventės, kuriose susipina krikščioniškas tikėjimas, archajiškas pasaulėvaizdis ir žmogaus noras jaustis saugiam nenuspėjamoje gamtos ir gyvenimo tėkmėje. Vasario 2-ąją minimos Grabnyčios – Kristaus Paaukojimo šventė – lietuvių tradicijoje tapo daugiau nei bažnytine data. Grabnyčių žvakė nuo seno laikyta ypatinga: ne šiaip šviesos šaltiniu, bet namų ir šeimos globėja. Ji buvo uždegama audros metu, smilkoma per nelaimes, laikoma prie mirštančiojo lovos. Liaudies sąmonėje ši žvakė

tarsi jungė žemiškąjį ir dvasinį pasaulius, saugojo nuo ugnies, ligų ir net mirties baimės. Ji būdavo uždegama artimajam, iškeliaujančiam iš šio pasaulio, ir įdedama jam į rankas – tarytum apšviesti kelią į dangų ir apsaugoti nuo piktųjų dvasių.

Grabnyčių, kitaip sakant, bažnytinės, liturginės žvakės tradiciškai gaminamos iš bičių vaško. Jos degdamos skleidžia natūralų medaus kvapą. Laikomos švariomis. Parafino žvakės gaunamos iš naftos perdirbimo produktų. Jos pigesnės, tačiau neturi natūralaus kvapo. Šiandien žvakės dažniausiai gaminamos iš vaško ir parafino mišinio. Jos išlaiko dalį vaško savybių.

Ne mažiau reikšminga ir po kelių dienų švenčiama Šv. Agotos diena.

Lietuvoje ji neatsiejama nuo šventintos duonos – paprasto, bet itin prasmingo simbolio. Šv. Agota laikyta ugnies ir namų globėja, todėl jos dieną pašventinta duona buvo saugoma visus metus. Per gaisrą ar perkūniją jos gabalėlius mesdavo į liepsną ar laikydavo rankose, tikėdami, kad nelaimė bus sustabdyta. Mūsų krašte žinoma atvejų, kad su šventinta Agotos duona buvo bėgama aplink degančią sodybą ir tikima, kad taip bus sustabdytas gaivalas. Tai liudija, kaip stipriai žmogaus sąmonėje buvo įsišaknijęs tikėjimas apsauga per paprastus, kasdienius dalykus.

Šios tradicijos atskleidžia daugiau nei religinius papročius. Jos byloja apie senąjį lietuvių santykį su gamta – pagarbią baime, nuolatinį budrumą ir viltį, kad žmogus nėra vienas prieš stichijas. Grabnyčių žvakė ir šv. Agotos duona tapo simboliniu skydu, padedančiu išgyventi ne tik fizines, bet ir dvasines negandas.

Šiandien, technologijų ir skubėjimo amžiuje, šios šventės neretai lieka tik įrašų kalendoriuje. Tačiau daugelyje namų vis dar saugoma žvakė ar duonos riekelė – ne tiek iš baimės, kiek iš pagarbos tradicijai. Tai tylus priminimas, kad saugumo jausmas gimsta ne vien iš modernių priemonių, bet ir iš bendros atminties, perduodamos iš kartos į kartą.

Grabnyčios ir Šv. Agotos diena – tai ne praeities reliktas, o kultūros paveldas, kviečiantis stabtelėti ir prisiminti, jog net paprasta liepsna ar duonos kąsnis gali tapti stipriu bendruomenės ir tikėjimo ženklu.

Sukurtą naudojant dirbtinį intelektą

Senelių diena Vidugirių mokykloje

VIDA TUMELIENĖ

Nors lauke buvo šalta, mūsų mokykloje sausio 16 dieną tvyrojo ypatinga šiluma ir džiaugsmas. Kodėl? Tą dieną atvyko pas mus visada labai laukiami svečiai – močiutės ir seneliai, su kuriais šventėme Senelių dieną.

Anūkai nuoširdžiai sveikino savo senelius: šoko, dainavo, deklamavo eilėraščius, parodė spektaklį ir kiekvienam įteikė gėlių. Vėliau prie vaišių stalo laukė dar viena jaudinanti staigmena – mokinių savarankiškai paruoštas įrašas apie tai, už ką jie myli savo močiutes ir senelius.

Tai buvo be galo graži diena, kupina šypsenų, apkabinimų, šilumos ir nuoširdaus bendravimo. Linkime visiems seneliams ir toliau būti tokiems pat žvaliems, energingiems ir sveikiems, o jų širdims – visuomet jausti anūkų meilę ir dėkingumą.

Iš Vidugirių mokyklos archyvo

Iš Vidugirių mokyklos archyvo

Iš Vidugirių mokyklos archyvo

Senelių diena Punsko savivaldybės vaikų darželyje

VIDA JOLANTA STANKEVIČIENĖ

Sausio 16 dieną Punsko savivaldybės vaikų darželyje vyko labai laukiama šventė – Senelių diena. Tai jauki tradicija, skirta pagerbti močiutes ir senelius, padėkoti jiems už meilę ir rūpestį, puoselėti šeimos tradicijas, suartinti kartas. Seneliai užima svarbią vietą anūkų gyvenime, jų tarpusavio ryšys yra ypatingas.

Puoselėdamas šeimos vertybes, stiprindamas kartų bendravimą ir bendradarbiavimą, Punsko savivaldybės vaikų darželis kasmet kruopščiai ruošiasi šiai dienai. Vaikučiai kartu su auklėtojomis parengė iškilmingą programėlę. Darželinukai ypač laukė šios dienos, nes galėjo padovanoti seneliams išmoktas daineles, šokius, deklamuoti eiles bei kartu smagiai praleisti laiką. Buvo matyti, kaip nuoširdžiai ir su meile jie atliko savo vaidmenį, džiugindami susirinkusius senelius.

Šventė vyko Punsko kultūros namuose. Gausiai susirinkusius senelius pasveikino vaikų darželio

Rasos Žukauskienės nuotr.

direktorė Alicija Valinčienė. Šios vienos iš laukiamiausių visų anūkų švenčių metu visas dėmesys skirtas mylimiems seneliams. Tai ypatinga diena, kai susitinka kartos, dalijasi džiaugsmu, meile ir kuria neįkainojamus prisiminimus. Laimingų močiucių ir senelių šypsenos, nubrauktos ašaros, garsūs plojimai, šilti apkabinimai tirpdė visų širdis. Darželinukai paruošė spalvotus

atvirukus ir įteikė juos savo mylimiems seneliams. Po programėlės seneliai buvo pakviesti į vaišes, kurios vyko darželio koridoriuje, turėjo progą aplankyti sales, kur anūkėliai žaidžia, piešia ir mokosi.

Tokios šventės stiprina ryšį tarp kartų ir sukuria šiltus prisiminimus. Visa, ką turime geriausio, atsinešame į savo gyvenimą iš šeimos. Todėl tikime, kad šventės, suburiančios draugėn vaikus, tėvus, senelius, moko empatijos, pagarbos vyresniesiems, tuo pačiu puoselėja gebėjimą užmegzti ir palaikyti ryšį, perimti šeimos vertybes, pagarbą, meilę ir tradicijas. Močiucių ir senelių šventė suteikė šiltų emocijų visai bendruomenei ir sušildė šaltą žiemos dieną.

Nuoširdžiai dėkojame į šventę atvykusiems močiutėms ir seneliams. Jūsų dalyvavimas suteikė daug džiaugsmo ir laimės. Linkime Jums stiprios sveikatos, klestėjimo ir džiaugsmingų akimirkų su mylimais anūkėliais.

Iš Punsko vaikų darželio archyvo

Senelių šventė Suvalkuose

ANETA ALEKSAITĖ

Vasario 6 dieną viešbutyje „LOFT“ Suvalkuose vyko jauki ir prasminga Senelių šventė, skirta pagerbti pačius brangiausius – močiutes ir senelius. Ji subūrė vaikus, mokytojus, tėvelius ir senelius bendram pabuvimui bei šiltooms akimirkoms.

Renginio pradžioje žodį tarė Suvalkų lietuvių mokyklos direktorė Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė. Ji pasveikino senelius, kuriems ir buvo skirta ši šventė. Direktorė pabrėžė senelių svarbą vaikų gyvenime, jų perduodamas vertybes, rūpestį ir begalinę meilę.

Vėliau darželinukų grupės „Žemyna“ ir „Gabija“ bei I–III klasių mokiniai pristatė gražias ir nuoširdžias programėles: skambėjo eilėraščiai, dainelės, buvo atliekami šokiai. Kiekvienas mylimo anūko ar anūkės pasirodymas suteikė daug teigiamų emocijų seneliams ir buvo palydėtas

Iš Suvalkų mokyklos archyvo

jų garsiais plojimais.

Vaikai seneliams taip pat įteikė savo rankų darbo atvirukus, o nuoširdūs sveikinimai ir apkabinimai tapo gražiausia padėka už jų meilę ir buvimą šalia. Šventės metu netrūko šypsenų, jaudulio ir bendrystės jausmo.

Nuoširdžiai dėkojame visiems

gausiai susirinkusiems seneliams už kartu praleistą laiką. Tokios šventės leidžia sustoti, prisiminti, kokie svarbūs yra seneliai mūsų gyvenime, kiek daug iš jų mokomės ir kaip stipriai juos mylime. Sveikiname visus senelius su jų švente, linkėdami stiprios sveikatos, šilumos bei džiaugsmo kasdienybėje.

Iš Suvalkų mokyklos archyvo

Iš Suvalkų mokyklos archyvo

2025-ųjų demografiniai rodikliai

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

Kalbant apie gyventojų pasaulyje skaičių, pirmojo milijardo riba buvo pasiekta XIX a. pradžioje, o anksčiau žmonių gausėjo lėtai, nes jų gimė ir mirė apylygiai. Žmonijos ėmė daugėti dėl gerėjančių sąlygų: plėtėsi pramonė, buvo daug mokslo ir technikos atradimų, medicinos laimėjimų, geresnės higienos sąlygos. Visa tai paveikė žmonių gyvenimą. Įvyko lūžis, lėmęs spartų gyventojų gausėjimą. Dabar Žemėje priskaičiuojama daugiau nei aštuoni milijardai gyventojų. Ši riba pasiekta 2022 metais, o septynis milijardus perko-pėme 2011 m.

LIETUVOJE

Apie Lietuvos demografinę situaciją 1990–2025 m. dr. Veronikos Urbonaitės-Barkauskienės ir dr. Juozapo Laboko darbe pateikiama štai tokia informacija. 1990–2000 m. gimstamumo lygis Lietuvoje smarkiai sumažėjo. 2023 m. pasiekė istoriškai itin žemą lygį – suminis gimstamumo rodiklis siekė vos apie 1,18. Tokias tendencijas lemia aukštos jaunimo emigracijos iki 2018 m. pasekmės, vėlyvesnis šeimos kūrimas, ekonominiai, socialiniai ir gyvenimo būdo pokyčiai.

1990–2000 m. mirtingumas augo, ypač tarp darbingo amžiaus vyrų. Nuo 2000-ųjų stebimas laipsniškas mirtingumo mažėjimas, galbūt susijęs su gerėjančia sveikatos priežiūra ir ligų prevencijos priemonių taikymu bei bendra ekonominės situacijos stabilizacija. Vis dėlto nuo 2020 m. stebėtas Lietuvos gyventojų mirtingumo augimas – čia išskirtinas COVID-19 pandemijos

poveikis. Šalies mirtingumo statistikoje vyrų mirtingumas vis dar yra vienas aukščiausių Europoje, išsiskiriantis aukštu savižudybių lygiu.

1990–2018 m. Lietuvos migracijos balansas buvo neigiamas (emigracija buvo didesnė už imigraciją). Nuo 2018 m. emigracijos rodikliai stabilizuojasi, atvykstančių į Lietuvą gyventi asmenų – tiek Lietuvos piliečių, tiek užsieniečių – srautai gerokai viršija išvykstančiųjų srautus.

Gimstamumas Lietuvoje gana reikšmingai sumažėjo per COVID-19 pandemiją ir nuo to laiko mažėjimo tendencija išliko. Didžiausias gimstamumas šalyje fiksuotas 1990 m. ir siekė 56,9 tūkst. kūdikių, o mažiausias 2024 m. – 19 tūkst. Išskirtiniai buvo 2008–2009 m. ir 2014–2015 m., kuomet fiksuotas augantis gimstamumas. Gyventojų mirtingumo ir sveikatos duomenys rodo, kad senėjimo procesai vyksta nepalankiame kontekste – vyresnio amžiaus žmonių grupėse fiksuojami aukšti negalios, invalidumo ir lėtinių ligų paplitimo rodikliai, o vidutinė tikėtina sveiko gyvenimo trukmė Lietuvoje išlieka viena mažiausių. Tad tokios gimstamumo ir mirtingumo tendencijos kuria gan niūrų Lietuvos demografinės padėties ateities scenarijų.

2018 m. patvirtintas „Demografijos, migracijos ir integracijos politikos 2018–2030 m. strategijos“ veiklos planas. Vienas iš tikslų – mažinti emigraciją ir didinti grįžtamąją migraciją. Jau šešerius metus Lietuvoje pastebima džiuginanti ir stabili tendencija – grįžtančiųjų skaičius gerokai lenkia išvykstančiųjų (grįžta

dvigubai daugiau). Užsienio reikalų ministras Kęstutis Budrys pabrėžė, kad tokie rodikliai yra tiesioginis piliečių pasitikėjimo savo valstybe įrodymas. Praėjusiais metais gimtąją šalį kurti iš naujo pasirinko 18 155 piliečiai, tuo tarpu svetur laimės ieškoti išvyko gerokai mažiau – 9 669 asmenys.

Lietuva ir toliau aktyviai kviečia sugrįžti – aktuali informacija ir pagalba teikiama platformoje www.griztu.lt.

SEINŲ MIESTE

Seinų mieste 2025 m. gruodžio 31 d. gyveno 4626 žmonės, tarp jų 2459 moterys ir 2167 vyrai. Jau kelinti metai gyventojų mažėja (per metus čia vėl sumažėjo 100 žmonių). Mat iš Seinų išvykstama kuriam laikui arba visam į kitus miestus, užsienį (pvz., dėl darbo stokos) ir mirusiųjų dvigubai daugiau nei gimusiųjų. O dar ne taip labai seniai, 2018 m., mieste gyveno 5557 žmonės.

Vaikų gimė 10-čia mažiau nei pernai, t. y. tik 15: 5 mergaitės ir 10 berniukų. Visi Lenkijos piliečiai. Daugumai duoti senoviniai vardai, tarp jų: Leonas, Antanas, Aurelija.

Kaip ir metais anksčiau, mirė 64 asmenys: 32 moterys ir 32 vyrai.

Tarp senolių Seinuose yra trys 1929 metais gimusios moterys. Vyresnių jau nėra. O iš šiek tiek jaunesnių – 1930 m. gimę 4 moterys ir 1 vyras.

Praėjusiais metais santuokos 50-metį šventė 14 porų.

Duomenis pateikė Seinų miesto valsčiaus metrikacijos biuro inspektorė Dorota Łozińska.

SEINŲ VALSČIUJE

Seinų valsčiaus (kuriam priklauso 48 kaimai) gyventojų apskaitos skyriuje 2025 m. pabaigoje įregistruoti 3839 žmonės, vėl 60 mažiau nei metais anksčiau. Jau kasmet po tiek mažėja. Moterų beveik 100 daugiau nei vyrų – 1967 (vyrų 1872). Šimto metų viena moteris. Vyresni negu 95 metų: 1927 m. gimusios 2 moterys, 1928 m. moteris ir vyras, 1929 m. 2 vyrai, 1930 m. moteris, 1931 m. 3 moterys ir vyras, 1932 m. 3 moterys ir 4 vyrai.

2025 m. Seinų valsčiaus kaimuose gimė 10 vaikų daugiau nei Seinų mieste. Tarp 25 gimusiųjų buvo 12 mergaičių ir 13 berniukų. 2021 ir 2022 m. gimė po 30 (17 berniukų ir 13 mergaičių), o metais anksčiau – 25. Tik dar ankstesniais metais gimusiųjų skaičius didesnis: 2018 m. – 41 vaikas (24 berniukai ir 17 mergaičių).

Pernai mirė 40 žmonių – 15 moterų ir net 25 vyrai. Vyrų mirtingumas vis išlieka didesnis nei moterų. Gąsdinantis mirusiųjų skaičius buvęs per COVID-19 pandemiją – 85 asmenys, 2020 m. mirė 64, tik dar anksčiau mirusiųjų būta kiek mažiau.

2025 m. susituokė 15 porų. Įsiregistravo 11 svetimtaučių. Veiklą pradėjo 15 įmonių, baigė 8.

Duomenis pateikė Gyventojų apskaitos skyriaus inspektorė Alicija Virbalienė.

Seinų parapijos knygose 2025 m. įrašyti 42 krikštai, 102 mirusieji, 14 santuokų.

PUNSKO VALSČIUJE

Punsko valsčiuje 2025 metai demografiniu požiūriu buvo labai blogi. Pernai mirė 62 žmonės (34 vyrai ir 28 moterys). Tai yra daugiau nei pandemijos metais, kai Punsko valsčiuje mirė 60 žmonių.

Gimė tik 25 vaikai (14 berniukų ir

11 mergaičių). Susituokė 27 poros. Bendro gyvenimo 50 metų jubiliejų atšventė 11 porų.

Vyriausi valsčiaus gyventojai: viena moteris, gimusi 1926 m., trys moterys, gimusios 1927 m.

Gyventojų skaičius valsčiuje 3963,

Punsko miestelyje – 1175 asmenys.

Duomenis pateikė Punsko valsčiaus gyventojų apskaitos skyriaus inspektorius Ramūnas Staskevičius.

Ačiū pateikėjams už informaciją.

MIELI SKAITYTOJAI!

Labai prašom 1,5 proc. pajamų mokesčio skirti
Punsko savivaldybės vaikų darželiui.

KRS: 0000270261,

cel szczegółowy: Przedszkole Samorządowe Puńsk 4292

Iš anksto tariame nuoširdžiausiai AČIŪ!

Punsko savivaldybės vaikų darželio bendruomenė

MIELI SKAITYTOJAI!

Labai prašom 1,5 proc. pajamų mokesčio skirti
Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklai.

KRS: 0000270261,

cel szczegółowy: ZS w Sejnach 3888

Iš anksto tariame nuoširdžiausiai AČIŪ!

Seinų „Žiburio“ bendruomenė

MIELI SKAITYTOJAI!

Labai prašom 1,5 proc. pajamų mokesčio skirti
Suvalkų lietuvių pagrindinei mokyklai.

KRS: 0000270261,

cel szczegółowy: Litewska SP w Suwałkach 24181

Iš anksto tariame nuoširdžiausiai AČIŪ!

Suvalkų lietuvių pagrindinės mokyklos bendruomenė

L. Sungailienė ragina: kiekvienas galime išbandyti tradicinį amatą ir visam gyvenimui turėti atminimą

Etnomuzikologė, folkloro atlikėja, nematerialaus kultūros paveldo specialistė Loreta Sungailienė viešėjo Vilniaus etninės kultūros centro tinklalaidėje. Ją Centro kultūrinės veiklos koordinatore Vera Venckūnaitė kalbino apie Lietuvos nacionalinio kultūros centro kuriojamą Nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvadą. Aptarta, kokiais aspektais remiantis jis formuojamas, kaip bendruomenės gali prisidėti ir įprasminėti paveldo vertybes, kokie teigiami pokyčiai matomi nuo sąvado įkūrimo pradžios, taip pat – su kokiais iššūkiais susiduriama.

Vera Venckūnaitė: Kaip etninė kultūra atkeliavo į Jūsų gyvenimą ir kas ji Jums yra?

Loreta Sungailienė: *Per kraują. Per mamos pieną. Per lopšines. Per pirmuosius žodžius, kurie skambėjo tarmiškai – žemaitiškai. Abi mano šeimos giminės linijos – žemaičiai. Gimusi Skuode, augau tarp tų užkietėjusių žemaičių, beveik kuršių. Mačiau ir patyriau įvairias tradicijas, papročius, girdėjau įvairios raiškos folkloro: mano močiutė buvo giedotoja šermenyse, mama, tėtis – abu muzikalūs.*

Mano supratimas: tai, kas skamba, tai, kas mane supa – sava, todėl atvykus į Palangą labai sava pasirodė ir folkloro ansamblio „Mėguva“ veikla, jų tradicijos, jų šventės. Nusprendusi su jais švęsti Rasas, pajutau, kaip tai įtraukia,

kaip tai sakralu, džiugu ir kaip man to reikia.

Tuomet į folklorą pasinėriau stačia galva – net „Dainų dainelėje“ kaip solistė pasirinkau dainuoti liaudies dainas folklorine maniera. Tai buvo vienas pirmųjų atvejų „Dainų dainelės“ konkurse, kad folklorine maniera taip paprastai, tradiciškai, jautriai, be ypatingo akademinio balso formavimo gali būti atliekamos dainos ir jos gali būti labai vertinamos. Tai buvo paskatinimas jas labiau pažinti.

Labai svarbūs 1993 m. tarptautinio folkloro festivalio „Baltica“ koncertai Palangoje ir tų metų festivalio bendruomenės gyvenimas. Ten pažinau šviesaus atminimo docentę Zitą Kelmickaitę. Jos paraginta nusprendžiau išbandyti etnomuzikologijos studijas.

Viskas gyvenime teisingai susidėliojo. Įžvalgi mano mamos per vestuves pasakyta frazė, kad viskas, kas vyksta dukros gyvenime – vienas didelis planas. Kiekviena detalė labai reikšminga.

Labai džiaugiuosi, kad tikslas liko tas pats – būti su etnokultūra, mėgautis ir dalintis tokiu gyvenimo būdu, atrasti savo bendruomenę ir tapti kultūros saugotoja ir perdavėja. Tuo keliu einu. Tai etninės kultūros galia, ji taip veikia.

V. V.: Yra nuomonė, kad etninė kultūra – hobis, o ne profesija. Ar renkantis profesiją nebuvo klausimo, kodėl turėčiau rinktis kaip ją muziką?

L. S.: *Buvo apgalvota daug įvairiausių variantų, nes man sekėsi viskas, puikiai mokiausi. Viena svajonių buvo tapti džiazo dainininke. Bet daug ką lemia sutikti žmonės, patirtys, emocijos, kurios tave įkvepia. Viskas taip susidėliojo, kad liaudies muzika tapo mano domėjimosi objektu. Mano tikslas buvo gilintis į šią sritį.*

Ir mama žurnalistė patarė įvaldyti kokią konkrečią sritį, o raštingas žmogus visada gali tapti žurnalistu ar kitoku rašytoju.

V. V.: Lietuvos nacionaliniame kultūros centre dirbate su nematerialiu kultūros paveldu. Papasakokite, kas yra jo sąvadas ir kokie žmonės su juo dirba.

L. S.: *Pasiruošimas Nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvado formavimui trunka jau keli dešimtmečiai. 2008–2009 m. buvo bandomasis etapas, 2017 m. pradėjome formuoti sąvadą, pakviesdami teikti pirmąsias paraiškas. Nuo to laiko turime įrašytų 70 vertybių. Tai tradicijos, reiškiniai ir gerosios praktikos. Tai žinios, įgūdžiai, patirtis, kas paveldima, ką galbūt galime pastebėti kiekvienoje šeimoje, ką praktikuoja bendruomenės, o gal ir visa Lietuva. Juk Kūčių vakarą visi sėda prie stalo ir valgo apeiginę vakarienę.*

Beje, dėl Kūčių vakarienės: susijungus Lietuvai, Latvijai ir Ukrainai pateikta nominacija būti įtrauktai į tarptautinį UNESCO

Loreta Sungailienė

sąrašą. Susitaikymo, gerumo, atsi-prašymo ritualas savyje turi taikos žinių. Laukiame 2026 m. pabaigos, kai bus priimamas sprendimas.

V. V.: Kas sprendžia, kas turi patekti į sąvadą?

L. S.: Vadovaujamės ir UNESCO principais. Mes turime vertybių, tradicijų, reiškinių ir gerųjų prakti-kų kategorijas. Pastarosios – kaip modeliai, projektai, baigtinės arba tęstinės veiklos, kurios turėjo įtakos vienos ar kelių tradicijų gyvybingu-mo sustiprėjimui.

Kasmet kviečiame teikti pasiūly-mus, juos peržiūrime, esant reikalui konsultuojamės su ekspertais. Pa-prastai dabar jau pasiūlymai būna tokie išgryninti, kad jiems prita-riama. Pasikonsultavus rengiamos paraiškos, o rudenį jos teikiamos.

Savo siūlomą vertybę reikia pri-statyti įvairiais aspektais. Parodyti, kad bendruomenė, kuri ją prak-tikuoja, pati sutinka būti įtraukta į sąvadą, kad bendruomenei kultū-rinės tapatybės – svarbi dalis, kad turi lokalinių ypatumų. Kita vertus, turime vadovautis UNESCO etikos principais, o jie kuo toliau, tuo la-biau akcentuoja santykį su tvarumu,

pagarbą kultūrų įvairovei, žmonių teisėms, įvairių tautų žmonėms ir jų kultūrai, netgi gyvūnų gerovei.

Labai svarbu, kad tradicija būtų gyva.

Per metus mažiausiai esa-me gavę 6 paraiškas, dau-giausia – 22. Kuo toliau, tuo labiau jos gryninasi.

V. V.: O kokį pokytį matote visuomenėje? Ar keičiasi bendruomenių, įtraukus jų tradicijas į sąvadą, požiūris? Ar tai padeda tolesniam tradicijų gyvavimui?

L. S.: Padeda. Kartais įvyksta sa-vaiminiai pokyčiai, kartais reikia ir pastangų. 30 metų vykęs darbas su šiaudinių sodų tradicija, bet įrašius į nacionalinį sąvadą paraginome susiburti sodų rišėjus į oficialią bendruomenę. Jiems smagu veikti savarankiškai, turėti savo tikslų, projektų, turėti galimybę ginti narių interesus, taip pat – atstovauti pasaulyje.

Benykstanti drevinės bitininkys-tės tradicija turėjo du bitininkus, dabar jų jau keliolika. Jie bendra-darbiauja su Lenkijos panašiais amatininkais ir taip pat galvoja apie patekimą tarptautiniu lygiu į UNESCO sąrašus.

Ant išnykimo ribos atrodė esanti Tauragės bandonija. Išsiskirsčius muzikantų kolektyvui, atrodė, kad reikia skambinti pavojaus varpais. Tačiau Skaudvilėje atsirado entu-ziastingų žmonių, kurie sugalvojo projektą: pasikvietė patyrusį ban-donininką, kad jam kaip stipendija būtų mokama už tai, jog jis moko muzikuoti vaikus. Atsidaro būrelis puikaus jaunimo, kurie išmoko groti bandonija.

UNESCO nuostata – saugotinas visas nematerialus kultūros paveldas. Hierarchijos neturėtų būti,

nebent ją gali susikurti pati bendruo-menė, nusprendusi, kas jai svarbu.

Pavyzdžiui, FiDi – Fizikų diena – visais aspektais tinka Nemate-rialaus kultūros paveldo vertybių sąvadui. Pamažu atsiranda tokie įdomūs nauji dalykai.

V. V.: Mes, kaip specialistai, tarsiu nusprendžiame, kas toje tradicijoje vertingiau, bandome išskirti uogas ant torto. Kaip Jūs pati žvelgiate: ar tai etiška tradi-cijos atžvilgiu?

L. S.: Yra tam tikrų dalykų, apie kuriuos diskutuojama, o santykis su etika kinta: šių dienų visuomenės jautrumas pasireiškia vienaip, prieš 20 metų nebūtume kėlę klausimų viena ar kita tema.

Kartais ekspertai turi norą pa-matyti pačias seniausias tradicijas, papročių išraiškos formas. Galbūt sunkiau priimama, kaip tai šiandien sužaidžia, kas svarbu dabartinei bendruomenei.

Ta pati Jurginių šventė: jos kaip žemdirbių šventės su visa papro-čių įvairove, gelme, sąlyčiu su senaisiais žemdirbystės papročiais tikriausiai niekur nerasime. Tai jau atgaivintas reiškinys, tai nėra taip natūralu. Tačiau Palangos Jurginės – reiškinys, būdingas kurorto vie-tovei, bendruomenėje susiformavęs reiškinys, bet senuosius elementus simboliškai išlaikantis. O svar-biausia – yra ryšys su atbundančia gamta, senoviniais ritualais, gal ir kitokiu lygmeniu, kitokia raiška, bet jis yra, net ir turintis daug sakra-lumo. Pažiūrėti kitu kampu į tokią šventę, kuri turi savo vietos specifi-ką, reikia ir pastangų, ir pasikeiti-mo matyme.

Kartais užsižaidžiama pasako-jant, kaip tai būdavo, tačiau mes paraginame papasakoti, o kaip tai vyksta šiandien, kas išlaikyta, o kas keičiasi. Keistis turi, tik tame kitime svarbiausias vertes, kurios ir kalba

apie unikalumą, norisi išlaikyti. Jei jas prarasime, galime prarasti labai daug.

V. V.: Minitė, kad pati bendruomenė gali pasirinkti, kurią tradiciją įtraukti. Bet juk tuomet tai tradicijai ir bus suteikta daugiau dėmesio. Lyg dirbtiniu būdu ta tradicija kviečiama gyvuoti, tačiau tuo pačiu ar nėra pavojaus, kad nunyks kitos?

L. S.: Galbūt. Užsižaisti su viena nereikėtų, bet kultūriniam gyvenimui visada išsikeliamas prioritetas.

Reikalingas bendradarbiavimas su bendruomenėmis, organizacijomis, kultūros darbuotojais. Visgi kiek pati matau – regionuose yra labai daug veiklos, kuri kartais neišgryninta. Galbūt per daug užsižaidžiame, norėdami švęsti kiekvieną kalendorinę šventę, nors gal kai kurios jų nebuvo kadaise tokios aktualios. Pasakykit man, ar tikrai visai Lietuvai reikia švęsti žemaitišką Užgavėnės? Geriau tegul aukštaiečiai nuvažiuoja į Žemaitiją ir pamatys, kaip smagiai, išradingai, su polėkiu švenčiamos Užgavėnės be ypatingos organizacijos.

Kalbant apie etninę kultūrą norėtųsi, kad dėmesys kryptų į formas, kurios įtraukia: ne tiek sceninė-pareidomoji, kiek dalyvavimo kultūra ir veikla. Reikia galvoti apie perdavimą, apie pritraukimą, apie pasidalijimą kultūriniu džiaugsmu ir patirtimi, kuri gali būti daug prieinamesnė per etninės kultūros raišką. Juk ne kiekvienas galime tapti profesionaliu menininku, bet kiekvienas galime išbandyti tradicinę amatą ir visam gyvenimui turėti atminimą.

Aš pati, paauglė būdama, vieną vasarą visą savaitę vaikščiojau pas a. a. audėją Jadvygą Černeckienę ir išsiaudžiau pirmąjį bei kol kas vienintelį rankšluostį. Tai nepamiršama, ypatinga patirtis.

Kampuočiai tarpukariu

JANINA MACUKONIENĖ

Kampuočių kaimas, tarpukariu priklausęs Seivų valsčiui, buvo įkurtas XVII a. pirmoje pusėje. 1642 metais kartu su 16 kitų kaimų pateko į Seivų dvarui priklausančių sodžių sąrašą. Tai būtų pirmas rašytinis šaltinis, kuriame užregistruotas šio kaimo pavadinimas (pagal J. Pajaujį, „Aušra“ 1/1977). Manoma, kad jis kilęs nuo Kampuočio ežero pavadinimo, prie kurio kūrėsi. Jį supa dar Buivėlio ir Akuočio ežerai. 1854 m., anksčiau negu dauguma mūsų krašto kaimų, Kampuočių gatvinis sodžius išsiskirstė į vienkiemius. Tada čia gyvenusioms 27 šeimoms išdalinta 822 margus žemės, kurios teisėtai šeimininkais jos tapo po 1863 metų sukilimo. Tarpukariu Kampuočiuose gyveno 25 šeimos, 1921 metais buvo 164 žmonės.

Palyginti su kitais, tai nebuvo didelis kaimas, tačiau jame gyveno tautiškai susipratę lietuviai, kurie siekė savo vaikus mokyti gimtąja kalba, puoselėti lietuvių kultūrą, bendruomeniškumą, ugdyti patriotizmą. Sunkiu tarpukario laikotarpiu šiuos tikslus lengviau galima buvo pasiekti pasitelkus Šv. Kazimiero draugijos pagalbą. Šios Draugijos skyrių Kampuočiams pavyko įkurti 1930 metais: „1930 m. spalio 5 d. įvyko Šv. Kazimiero draugijos Kampuočių skyriaus steigiamasis susirinkimas. Išrinkta valdyba: pirmininkas Jonas Žukauskas, sekretorius Vincas Grigutis, išdinininkas Jonas Makauskas“ („Vilniaus golgota“, p. 924).

Aktyvi skyriaus veikla tęsėsi

šešerius metus, iki tol, kol uždrausta visų lietuviškų draugijų veikla, o steigiamojo susirinkimo metu išrinkta valdyba, atrodo, nesikeitė iki 1935 m. Iš „Vilniaus golgotoje“ pateiktos informacijos sužinojome, kad tada metinio susirinkimo metu išrinkta nauja valdyba: „1935 vasario 10 d. įvyko Šv. Kazimiero draugijos skyriaus metinis susirinkimas. Paskaityta ištrauka iš knygos „Laiškai jaunimui“. Išrinkta nauja valdyba: J. Marteckas (pirmininkas), J. Štukauskas, A. Grimalauskas, A. Šliaužys, V. Grigutis“ (ten pat, p. 1837–1838).

Kaip ir kitų Šv. Kazimiero draugijos skyrių veikloje, daugiausia dėmesio buvo skiriama vaidinimų ir viešųjų vakarų organizavimui. Kadangi Kampuočių skyriuje narių buvę nedaug, jiems talkino Burokų, o kiek vėliau taip pat Agurkių kaimo gyventojai, kurie, kaip byloja pateiktas įrašas, buvo įrašyti į Kampuočių skyriaus narių sąrašą: „1931 m. birželio 3 d. Šv. Kazimiero draugijos Kampuočių skyrius suruošė viešą vakarą. Vaidinta M. Grigonio 3 veiksmų komedija „Verpėja po kryžium“, sugiedotas tautos himnas. Minėtos draugijos skyrius įsisteigė 1930 m. spalio 5 d. Įsirašė 16 asmenų. Prisidėjus Burokų kaimui padaugėjo iki 50 narių“ (ten pat, p. 1030).

Kampuočių saviveiklininkai buvo labai aktyvūs. Po kelių mėnesių vėl skelbiama apie jų teatrinės veiklos rezultatus: „1931 m. rugsėjo 27 d. Šv. Kazimiero draugijos Kampuočių skyrius surengė viešą vakarą. Vaidino

Pirmas iš kairės stovi Kampuočių kaimo šviesuolis mokyt. Jonas Stokeliūnas

J. Židanavičiaus 3 veiksmų tragediją „Šventoji Cecilija kankinė“, dar suvaidinti 1 veiksmo juokai, sakyta monologas. Žiūrovų atėjo nedaug, nes tuo pačiu metu vyko vakaras Paliūnuose“ (ten pat, p. 1080).

1932 m. Kampuočių vaidintojai vėl pastatė naują spektaklį ir paruošė monologą, kuriuos žiūrovai galėjo stebėti A. Stokeliūno sodyboje: „1932 m. gegužės 16 d. Šv. Kazimiero draugijos Kampuočių skyrius A. Stokeliūno sodyboje vaidino J. Židanavičiaus pjesę „Meilės galybė“, sakyta monologas, sugiedotas Tautos himnas“ (ten pat, p. 1203). Apie šį renginį daugiau informacijos pateikė žurnalo „Vilniaus rytas“ korespondentas (1932-06-04, Nr. 44, p. 3), kurį knygoje „Lietuvių klijimo teatro kronika“ cituoja P. Vitkauskas

pavyko, ir visi buvo patenkinti – tiek svečiai, tiek vaišingi šeimnininkai.“

Nors pagal minėtos P. Vitkausko knygos suvestinę išėitų, kad Kampuočiai tarpukariu paruošė tik tris vaidinimus, iš pateiktos „Vilniaus golgotoje“ informacijos sužinome, kad 1934 m. buvo pastatytas dar vienas spektaklis: „1934.12.26 Šv. Kazimiero draugijos Kampuočių skyrius surengė vakarą. Vaidino K. Būgos ir A. Voldemaro verstą 3 veiksmų komediją „Audra giedroje“. Vaidinimas pavyko gana gerai. Per pertraukas buvo dainuojamos lietuviškos dainos, sugiedotas Tautos himnas“ (ten pat, p. 1781).

Šv. Kazimiero draugijos Kampuočių skyrius, be meninių renginių, dažniausiai vaidinimų, vykdė taip pat švietėjišką veiklą. Buvo skaitomos

(p. 50): „Kampuočių kazimieriečiai, kuriems priklausė ir Burokų bei Agurkių kaimų jaunimas, 1932 m. gegužės 16 d. su ruošė vakarą pas A. Stokeliūną. Čia suvaidinta J. Zdanavičiaus 3 veiksmų drama „Meilės galybė“, pasakyta monologas „Bevažiujant“ ir pabaigoje sugiedotas Tautos himnas. Artistai suvaidino puikiai, nors ir veikalas nebuvo lengvas. Gausiai susirinko publika, nes buvęs labai gražus oras ir puiki vieta – pa ežerė, visi elgėsi kultūringai ir niekas netrukšmavo, kaip dažnai čia įprasta. Vakarą visais atžvilgiais

paskaitos apie Lietuvai nusipelnčius žmones ir jas sugebėjo paruošti patys kaimo veikėjai: „1934.01.25 Šv. Kazimiero draugijos Kampuočių skyrius minėjo švietėją kun. Petrą Kraujalį ir tragiškai žuvusius lakūnus Darių ir Girėną. Skyriaus pirmininkas V. Žukauskas skaitė paskaitą apie jų nuopelnus lietuvių tautai“ (ten pat, p. 1531). Tai leidžia manyti, kad Kampuočiuose buvo apsišvietusių žmonių, besidominčių Lietuvos gyvenimu, skaitančių spaudą ir siekiančių perteikti patriotinį auklėjimą jaunimui, kuris neturėjo galimybių lankyti lietuviškas mokyklas. Kad būtų buvusi tarpukariu kokia mokykla pačiuose Kampuočiuose, šaltiniuose neužsimenama. Kampuočių vaikai tikriausiai turėjo lankyti Prištavonių, Valinčių, gal Vaitakiemio ar Navinykų valdines mokyklas, nes lietuviškų kurti neleista, o visiškai jų nelankančių vaikų tėvams buvo skiriamos baudos.

Kai pradėta varžyti Šv. Kazimiero draugijos kultūrinė veikla ir savi-veiklininkams vis dažniau nebuvo leidžiama ruošti viešųjų vakarų, mūsų krašto jaunimas būrėsi organizuodamas sporto žaidynes, o jauni ūkininkai stengėsi kurti jaunųjų ūkininkų kuopeles, kurių veikla tam tikru metu buvo mažiau varžoma. Tokia kuopelė trumpam įsteigta ir Kampuočių kaime: „1935.03.04 Šv. Kazimiero draugijos Kampuočių skyriaus susirinkime įsteigta Jaunųjų ūkininkų kuopelė. Žemės ūkio reikalais perskaitytos net 3 paskaitos“ („Vilniaus golgota“, p. 1879).

Deja, jau 1936 m. (pagal slaptus Vilniaus vaivados Bocianskio įsakymus) pradėta intensyviai naikinti visa, kas lietuviška. Pirmiausia sustabdyta visų lietuvių draugijų veikla, o netrukus jos visiškai uždarytos, uždrausta spauda ir kitos tautinės veiklos formos. Visiškai neatsižvelgta į bandymus apeliaciniais raštais šį procesą sustabdyti. O dėl skundo Balstogės vaivada liepta sumokėti

Seivų valsčiaus Šv. Kazimiero draugijos skyrių vaidintojai ir choristai

didelius žyminius mokesčius:

„- 1936.06.20 Šv. Kazimiero draugijos skyrių valdybos **Kampuočiuose, Kreivėnuose, Ožkiniuose, Paliūnuose, Punske, Šlynakiemyje, Trakiškėje, Vaičiuliškėje, Vaitakiemyje, Valinčiuose ir Vidugiriuose** gavo Suvalkų apskrities viršininko pranešimus apie šių skyrių veiklos sustabdymą. Ji sustabdoma todėl, kad skyriai neva dirbė nelegalų politinį darbą, savo bibliotekėlėse turėję uždraustų lietuviškų knygų, laikraščių ir kita. Dėl tokių sprendimų buvo duota teisė per 14 dienų skųstis vaivadijai. Visi minėti skyriai vaivadijai parašė apeliacinius skundus (ten pat, p. 2226).

- 1936.08.18 Neatsižvelgus į žmonių prašymus dėl Šv. Kazimiero draugijos skyrių sustabdymo, apskrities viršininkas pranešė uždarys šiuos skyrius: Aradnykų, Žagarių; Burbiškių, Paliūnų; Kampuočių, Ožkinių, Punsko, Šlynakiemio, Vaitakiemio, Valinčių (ten pat, p. 2254).

- 1936.09.19 Dėl Suvalkų apskrities viršininko uždarytų Šv. Kazimiero draugijos Aradnykų, Burbiškių, Kampuočių, Kreivėnų, Ožkinių, Paliūnų, Punsko, Šlynakiemio, Vaičiuliškės, Vaitakiemio, Valinčių ir Žagarių skyrių Draugijos valdyba pasiskundė Balstogės

vaivada. Iš tos įstaigos Draugija gavo rugsėjo 19 d. pasirašytą raštą, kuriame reikalaujama dėl apeliacijos už kiekvieną skyrių sumokėti po 5 zlotus žyminio mokesčio (iš viso 60 zl). Pareikšta, kad per 14 dienų nesumokėjus reikalaujamo žyminio mokesčio, tai bus išreikalauta per iždinę su bauda už vėlavimą. Valdyba atsakė, kad Šv. Kazimiero draugija yra kultūrinė labdaros organizacija ir, vadovaujantis įstatymais, žyminio mokesčio mokėti neprivalėjo. Tokio mokesčio Draugijai ir jos skyriams per visą dešimtmetį mokėti nereikėjo (ten pat, p. 2273).“

NUKENTĖJĘ KOVOJE DĖL TAUTINIŲ TEISIŲ

Kampuočių kaimo gyventojai, kaip uolūs katalikai, aktyviai dalyvavo savo parapijos gyvenime. Tarpukariu ir Punsko parapijos bažnyčioje buvo stengiamasi suvaržyti lietuvių teises, kartais pasitelkiant net policijos ar pasienio apsaugos kareivių (KOP) pajėgas. Kadangi viename iš po pamaldų įvykusių incidentų nukentėjo ir Kampuočių gyventojas, pateiksiu anksčiau straipsniuose kartotą citatą iš „Vilniaus golgotos“: „1932.08.21. Tą dieną Punsko bažnyčioje sakant

lenkišką pamokslą (kitais duomenimis, pasibaigus psalmėms) dalis toliau gyvenančių parapijiečių skubėjo namo. Tuo metu policininkai Mitesas ir Pieniondzikas užstojo bažnyčios duris ir neleido žmonėms išeiti (tai patyrė Valinčiūtė, Staskevičiūtė, Lapinskienė ir kiti). Taip žmonės, be lietuviško, buvo verčiami klausyti ir lenkiško pamokslų, nesvarbu, kad ne visi kaimiečiai mokėjo lenkiškai. [...] Rugsėjo 20 d. vidurnaktį ta pati policija suėmė 6 asmenis: Juozą Muriną ir Vladą Muriną iš Punsko, Joną Štuką iš Kampuočių, Petrą Štuką iš Damnioko, Joną Durtoną iš Ožkinių, Joną Judicką iš Eglinės ir Liutinską iš Vaičiuliškės. Suimtieji buvo nuvaryti į Punsko policijos nuovadą ir ten kiekvienas atskirai tardytas“ (ten pat, p. 1248–1249).

Įvairios baudos ir persekiojimai buvo taikomi ypač aktyvesniems ir išsilavinusiems mūsų krašto veikėjams. Tokie „nepageidaujami“ Lenkijos valstybėje asmenys buvo lietuviai mokytojai ar skaityklų vedėjai. Jie kartais būdavo baudžiami tremtimi. Toks skaudus likimas ištiko Kampuočiuose gyvenusio mokytojo Vinco Žilinsko šeimą: „1937.07.28 Tą dieną pasienio kareiviai suėmė vietos gyventoją, buvusį „Ryto“ draugijos mokytoją Vincą Žilinską ir jo žmoną. Abu nusivarė į Punską, kur juos ištardė. Kitą dieną abu nugabeno į Suvalkus. Ten apskrities viršininkas įteikė raštą, kuriuo V. Žilinskui ir jo žmonai įsakyta iš pasienio juostos išsikelti. V. Žilinskas iki tol baustas nebuvo. Jis Kampuočiuose turėjo savo ūkį. Dabar viską palikęs, buvo priverstas išvažiuoti. Dėl šio apskrities viršininko sprendimo ištremtasis nusiuntė skundą Balstogės vaivadijai“ (ten pat, p. 2489–2490).

Pats tragiškiausias įvykis Kampuočiams buvo šio kaimo Šv. Kazimiero draugijos skyriaus pirmininko, jauno vyro Juozo Baliūno nužudymas: „**Kampuočiai** – 1936.07.10 Tos dienos naktį pasienio kareiviai nušovė

Senovinis Kampuočių kaimo žemėlapis. Kampuočių Stoskeliūnų nuosavybė

buvusį Šv. Kazimiero draugijos skyriaus pirmininką, 26 metų Juozą Baliūną. Palaidotas liepos 13 d. Punsko kapinėse. Laidojant prie kapo duobės trumpai kalbėjęs Nevulis liepos 24 d. Punsko policijos nuovadoje buvo tardytas, jo bute padaryta krata“ (ten pat, p. 2240). Iš tiesų šis įvykis kelia pasibaisėjimą. Kaip ne karo sąlygomis valstybėje, kuri save laikė teisine, įmanoma be jokio teismo paleisti šuvį į civilį pilietį?! Sunkiai išsaugotos autentiškos informacijos, kurios pasiekia šiuolaikinį skaitytoją, byloja apie mūsų senelių ir prosenelių nepaprastą ryžtą, didvyriškumą, pasiaukojimą. Tik dėl to šiandien dar kalbame gimtąja kalba.

Tarptautinėje plotmėje minėta valstybė vaidino teisinę ir demokratine. Oficialiai visi galėjo rašyti skundus, prašymus, tik niekas į juos neatsižvelgdavo, o tokių raštų autorius visada galima buvo nubausti, pvz., už netvarką kieme arba

priešgaisrinės apsaugos neužtikrinimą. 1938 m. spalį, kai represijos buvo labai įsigalėjusios, į Punską atsiųstas iš Suvalkų apskrities referentas, kuris priimdavo skundus. Skundą, kuriame buvo aprašytos skriaudos, ryžosi pateikti ir Kampuočių gyventojai: „1938 spalio 20 d. į Punską buvo atvažiavęs Suvalkų apskrities viršininko įstaigos referentas, kuris viršininko vardu priiminėjo vietos ir apylinkės žmonių prašymus, skundus. Ta proga pasinaudojo ir Kampuočių kaimo lietuviai. Dieną prieš referento atvykimą jie susirinkę aptarė, ko turi prašyti, ir išrinko atstovus, kurie įteikė referentui prašymą raštu. Prašyta, kad mokyklinio amžiaus vaikai pradžios mokykloje būtų mokomi ne tik lenkiškai, bet ir lietuviškai poterių, skaityti bei rašyti, nedaryti skirtumo tarp lenkų ir lietuvių. Taip pat prašė sumažinti valsčiaus valdybos apmokamų pareigūnų skaičių, sumažinti valsčiaus reikalams imamus

mokesčius. Dar buvo prašymas dėl pasienio kareivių trukdymų žmonėms vaikščioti ar važinėti savo apylinkėje, kad kareiviai sutiktų žmonių nesulaikytų ir nevarinėtų į pasienio punktus. Prašė leisti rytais ir vakarais pirkiose deginti šviesą, nedrausti naktimis išeiti į savo laukus arklių pažiūrėti, leisti vakarais kurenti pirtis, nevaržyti laikyti šunis. Referentas, perskaitęs prašymą, pasakė, kad vaikų mokymo reikalu reikia kreiptis į Suvalkų apskrities švietimo inspekciją. Nurodė, kad valsčių įstaigos sutvarkytos vienodai visoje Lenkijoje. Dėl pasienio režimo įvestų suvaržymų pažadėjo pranešti viršininkui“ (ten pat, p. 2775).

Nėra informacijos, ar bet kokios Kampuočių kaimo gyventojų problemos, dėl kurių jie kreipėsi, valdžios

pareigūnų buvo išspręstos, bet su didele tikimybe galima teigti, kad ne. Tai, jog iš viso suteikta galimybė skųstis, tikriausiai buvo tik politinis žaidimas, galbūt dėl naujai užmegztų diplomatinių santykių su Lietuva. Skaudi tiesa tokia, kad dar 1939 m. rugsėjo 1-ąją – dieną, kada Lenkiją užpuolė Vokietija, keletas mūsų krašto nusipelnusių veikėjų lenkų saugumo buvo suimti ir nežmoniškais sąlygomis kalinti Kartūzų Berezos lageryje. Juos iš ten išlaisvino tik... Lenkiją tų pačių metų rugsėjo 17 d. užpuolė sovietai. Jeigu ne tai, būtų ten atsisveikinę su gyvenimu kaip daugelis anksčiau įkalintų ne lenkų tautybės Lenkijos valstybės piliečių.

Sunkiai mūsų tėvynės iškovotą laisvę Kampuočių gyventojai ir šiais laikais ypatingai gerbia. Tai gražiai įprasmina šiame kaime prie Pečiulių sodybos pastatytas Kovo 11-ajai skirtas paminklas.

Kiekviena diena yra laimėjimas

BOŽENA BOBIN

Žmogus dažnai bėga per gyvenimą tikėdamasis, kad tikroji laimė laukia kažkur ateityje – kai bus pasiekti tikslai, uždirbti pinigai ar sukurta karjera. Atrodo, kad kol to neturi, tikrasis gyvenimas dar neprasidėjo, o kasdienybė tampa monotoniška, be prasmės ir spalvų. Tačiau pokalbis su Dalia Gelažauskaite-Ščepančik (Szczepanczyk) priverčia sustoti ir suvokti, kad laimę galima rinkti tiesiog einant pirmyn – žeriant rieškučiom pačius paprasčiausius dalykus. Pastebėję juos ir rinkdami, mes patys to nepajusdami imame ir užkopiame į vieną iš daugelio savo gyvenimo viršūnių.

Tai, kas mane labiausiai palietė, susitikus su Dalia, buvo jos neblėstantis pozityvumas, energija ir tie ramiai ištarti žodžiai: „Nemaniau, kad gyvensiu taip ilgai...“ Kai apčiuopiamai suvoki, kad kiekviena diena yra laimėjimas, pradedi džiaugtis kiekvienu akies mirktelėjimu, vėjo gūsiu, šnaranciais medžių lapais už lango ar artimo žmogaus rankos prisilietimu. Tada prasme tampa pats buvimas čia ir dabar.

Nors Dalios kelionė nuo pat vaikystės buvo paženklinta sunkių ligų ir nuolatinės kovos dėl sveikatos, ši istorija nėra vien apie diagnozes. Tai pasakojimas, įrodantis, kad vidinė stiprybė yra galingesnė už skausmą ar baimę. Dalia savo pavyzdžiu paliudija: kiekviena diena, kad ir kokia sunki ji būtų, yra neįkainojama dovana. Skausmas ateina ir praeina, užleisdamas vietą naujai vilčiai. Niekada nepasiduok – tavo galimybės prasideda ten, kur baigiasi abejonės.

Božena Bobin: Dalia, esi pozityvi, visada geros nuotaikos! Žiūrint į Tave, atrodo, kad gyvenimas visad buvo Tau dosnus. Ypač tai pastebėjau, kai teko kartu su „Džukijos“ choru gastroluoti Graikijoje. Mačiau, kiek vaikiško, tikro entuziazmo Tavyje sukėlė ta šalis, jūra, kalnai. Ar tas vidinis džiaugsmas yra prigimtinis, ar jį teko kažkaip išsiugdyti?

Dalia Gelažauskaitė-Ščepančik: Tiesą sakant, aš net nemaniau, kad sulauksiu tiek metų, o kad dar pamatysiu Graikiją – man tai nuostabu! Esu be galo dėkinga žmonėms, kurie man padėjo ir suteikė tokią galimybę. Žinau, kad kiti gyvenimą vertina kitaip, tačiau aš visą laiką esu juo patenkinta. Kiti manęs klausia: „Bet kodėl? Juk tiek daug išgyvenimų, tiek kančios...“ Aš į viską žiūriu kitaip.

Man atrodo, kad būtent dėl to, jog susirgau dar būdama vaikas, sutikau tiek daug gerų, nuoširdžių žmonių ir patyriau tiek nuostabių dalykų. Žinoma, ne viskas buvo malonu, bet aš tų blogų akimirų tiesiog nepuoselėju. Man daug svarbiau tai, kas buvo gera ir kokius žmones sutikau šitame kelyje. Stengiuosi siekti tiek, kiek tik leidžia mano galimybės. Kartais gal einu net toliau, nei galėčiau, kartais pailstu, bet prieš keliasdešimt metų net svajoti nedrįsau, kad turėsiu tokias galimybes ir sąlygas džiaugtis pasauliu.

B. B.: Užsiminei apie ligą vaikystėje. Kas tada nutiko?

D. G.-Š.: Susirgau mokydamasi šeštoje pagrindinės mokyklos klasėje. Atsimenu, tada buvo labai graži, saulėta pavasario diena. Tais laikais mokiniai kartu su mokytojais prižiūrėdavo šalia mokyklos augančius gėlynus, o juose augo rūtos. Prisimenu, kažkas buvo perspėjęs, jog jos gali sukelti alergiją. Grįžusi namo pastebėjau, kad visas mano veidas raudonas. Nuvažiavome pas gydytoją J. Paransevičienę ir ši išsiuntė mane į Seinų ligoninę. Ten išgulėjau tris savaites, atliko tyrimus, po to perkėlė į Balstogės ligoninę. Tyrimai nesibaigė... Jų buvo be galo daug. Galiausiai diagnozavo lėtinę autoimuninę ligą – Systemic lupus erythematosus (SLE).

Tada sutikau su visais sprendimais, kuriuos kiti priimdavo už mane. Klausiau, ką man pataria kiti. Jei ir nesutikdavau, patyliuokais, niekam nematant paverkdavau ir susitaikydavau. Stengiausi būti stipri, gera visiems. Buvo visaip. Susirgau tais metais, kai gimė mano jauniausia sesuo Onutė. Tada prašiau Dievo, kad bent jau ji būtų sveika. Kad mama ilgai gyventų, kad sveika būtų visa šeima. Sakiau, jog galiu visas nelaimes, visas jų ligas pati nešti, kad tik mano artimieji būtų laimingi.

B. B.: Klausausi Tavęs ir stebiuosi: liga vaikui dažniausiai yra baisus, nesuprantamas dalykas, o Tu kalbi apie pasiaukojimą dėl

Dalia Gelažauskaitė-Ščepančik

šėimos. Iš kur Tavyje buvo tiek stiprybės atlaikyti tas ilgą savaitę, tuos mėnesius ligoninėse?

D. G.-Š.: Dar vaikystėje, kai gulėjau Vaikų sveikatos centre Varšuvoje, ligonius lankydavo toks labai senas kunigėlis. Atėjęs į mišias, jis susisodindavo mus, vaikus, priešais altorių ir sakydavo: „Žiūrėkit, vaikučiai, šita liga jums yra tarsi kryžius, didelis sunkumas. Bet pagalvokite, kaip kenčia Dievas – Jis davė tas ligas ir kančią tam, kad jūs Jam padėtumėte. Tik pagalvokite, kokia laimė, kad galite pačiam Dievui padėti nešti Jo kryžių.“

Man tai tarsi „užsikodavo“. Todėl dabar galvoju kitaip: nemanau, kad ši mano liga yra kažkas blogo. Galbūt tai iš tiesų yra pagalba pačiam Jėzui? Niekada nesu uždavusi klausimo: „Kodėl aš?“

B. B.: Atrodo, kad tas vidinis nusiteikimas neleido Tau nuleisti rankų. Kaip klostėsi gyvenimas toliau? Ar taip dažnai

lankydamasi ligoninėse turėjai jėgų mokslams, kitoms veikloms?

D. G.-Š.: Stengiausi gyventi kaip kiekvienas jaunas žmogus – tiek, kiek leido man mano liga ir galimybės. Baigus pagrindinę, mokslą tęsiau Punske licėjuje. Buvo tokių laikotarpių, kai praleisdavau labai daug dienų mokykloje. Tik dėl direktorės ir mokytojų supratingumo bei geranoriškumo sunkiausiais momentais galėjau mokytis ir ruoštis abitūrai namuose (tada dar nebuvo nuotolinio mokymo galimybės – aut. past.). Atsimenu, vos išlaikiusi paskutinius egzaminus labai sunkios būklės patekau į ligoninę dializei... Bet tai manęs nepalaužė.

Visada jaučiau norą išbandyti save ir išvykti iš gimtųjų namų. Atrodė, kad dėl ligos juose ir pasiliksiu, bet aš troškau ko kito. Dėl to nusprendžiau įsigyti vairuotojo pažymėjimą, nors niekas netikėjo, kad man pavyks. Visi sakydavo: „Kam Tau to reikia? Juk Tave nuveš kiti.“ Dabar važinėju pati ir man tai labai patinka.

Nors planavau mokytis arčiau, susiklostė taip, kad pasirinkau mokyklą Varšuvoje. Man tai buvo galimybė pagyventi kitaip, tad išvažiavusi ne tik mokiausi, bet ir įsisukau į darbus. Baigiau profesinę mokyklą. Nors mano profesija dabar man nepatinka ir įgytų žinių neišnaudoju, savarankiškas gyvenimas didmiestyje davė labai daug.

Būtent Varšuvoje susipažinau su vaikinu (dabartiniu savo vyru). Kadangi jis gyveno toli nuo mano gimtinės, tai dar labiau sužadino troškimą ką nors pasiekti, pamatyti ir patirti nauja. Pradėjome kartu leisti į trumpas išvykas, pažinau jį geriau. Man patiko ta laisvė, draugai, susitikimai. Jaučiausi taip gerai, kad galėjau net naktimis nemiegoti. Gydytojai tai pastebėjo ir sakė, kad aš neatpažįstamai pasikeičiau. Išvykusi į Varšuvą

daug visko patyriau. Supratau, kad ne visi žmonės yra tokie geri, kaip maniau. Išmokau tai atpažinti. Tais laikais, turėdama pinigų, aš pasitikėdavau, galėjau kitiems paskolinti – pasirodo, negražinamai. Tai mane daug išmokė. Bet iš tikrųjų patiko man tas gyvenimas, savarankiškumas, nors nebūtinai viskas buvo, kaip aš norėjau.

B. B.: Varšuva, savarankiškas gyvenimas, darbas... Ar tai reiškia, kad liga tuo metu buvo atsitraukusi, ar tiesiog išmokai su ja gyventi?

D. G.-Š.: Kaip minėjau, mano diagnozė – sisteminė autoimuninė liga (SLE). Tai lėtinė būklė, kuri, deja, lydi visą gyvenimą, pažeidama įvairias organų sistemas. Mano atveju ji labiausiai paveikė inkstus. Ką tik baigus licėjų penkerius metus man buvo atliekama dializės procedūra, kol galiausiai pirmą kartą persodintas inkstas. Nors iš pradžių jis visiškai neveikė, daugiau negu mėnesį išgulėjus ligoninėje pamažu prigijo. Su juo sėkmingai gyvenau aštuonerius metus. Tačiau praėjus maždaug pusmečiui po sutuoktinių persodinto inksto veikla pradėjo blogėti. Tuomet galiojo tokia tvarka, kad atlikti dializę buvo galima tik pagal oficialią gyvenamąją vietą, todėl turėjau palikti Varšuvą ir grįžti pas tėvus, į vietos ligoninę. Vyras kuriam laikui dar liko dirbti Varšuvoje.

Galiausiai priėjome kryžkelę: likti didmiestyje ar visam laikui grįžti į Punske kraštą. Supratau, kad dėl sveikatos man bus geriausiai būti čia, savo gimtinėje. Balandžio pradžioje pirmasis persodintas inkstas visiškai nustojo veikti, tad prieš pat Velykas galutinai susikraustėme į Pelelius. Vyras nedvejodamas sutiko važiuoti paskui mane. Aš esu tokia – mėgstu vadovauti ir pati priimti sprendimus: jei nusprendžiau, kad mums taip bus geriau,

Dalia su vyru

vadinasi, taip ir darysime. O jis su manimi visada sutinka.

B. B.: Sugrįžimas namo prastėjant sveikatai turėjo būti nelengvas etapas. Dializė vėl tapo Tavo kasdienybe. Kiek laiko tai truko ir kaip atrodė tas antrasis laukimas?

D. G.-Š.: Šį kartą iki antrojo inksto persodinimo dializės procedūros truko daugiau nei trejus metus. O pati persodinimo istorija buvo tiesiog neįtikėtina. Atsimenu, tai buvęs vasario mėnuo, lauke – galybė sniego. Kaip tik tą dieną iš Kanados namo skrido mano mama. Labai norėjau pati važiuoti į oro uostą jos pasitikti, bet aplinkybės susiklostė taip, kad likau namuose ruošti pietų.

Ir staiga – skambutis! Pakėliau ragelį ir išgirdau balsą gydytojos, kurios, tiesą sakant, labai nemėgau. Tačiau tą akimirką, kai ji pasakė: „Dalia, yra inkstas!“, visos senos nuoskaudos dingo. Apėmė toks didžiulis susijaudinimas, kokio neįmanoma apsaityti. Tai buvo diena, kai iš tolimos kelionės grįžo mama, o aš – gavau bilietą į naują gyvenimą.

B. B.: Tai buvo tas lemtingas skambutis, kurio laukei trejus metus... Kas vyko po to? Juk donorystė – tai itin skubus ir jautrus procesas.

D. G.-Š.: Tai buvo diena, kai beveik visa šeima buvome namuose – net mano vyras neišvažiavo į darbą dėl gausaus sniego. Namiškiai kaip tik valė kiemą ir kelią, ruošėsi vykti į oro uostą pasitikti mamos. Viskas susiklostė taip, kaip ir turėjo būti – aš neišvykau anksčiau iš namų ir buvau vietoje, kai suskambo telefonas. Tada, atsimenu, susijaudinusi išbėgau su tuo telefonu į lauką ir sušukau: „Yra inkstas! Reikia skubėti!“ Gydytoja, išgirdusi mano balsą, nusprendė, kad bus geriau, jei iškart atsiųs greitąją pagalbą (juokiasi – aut. past.).

Puoliau krautis daiktus į ligoninę. Viskas tiesiog krito iš rankų. Šaukiausi vyro pagalbos, o jis tik stebėjosi: „Taigi Tu jau viską seniai susiruošusi!“ Viskas vyko žaibiškai. Dar tą patį vakarą man atliko dializę, o antrą valandą nakties išvežė į Varšuvą. Ryte jau gulėjau ant operacinio stalo, o tos pačios dienos vakare pradėjau vaikščioti. Žinau, skubėti nereikėtų, bet esu tokia – norėjau kuo greičiau keltis iš lovos. Kai mane pervežė į kitą palatą, ten jau laukė patys brangiausi svečiai – mama ir vyras. Tai buvo nuostabu (šypsosi – aut. past.)! Šį kartą viskas vyko kur kas sklandžiau nei po pirmo persodinimo. Pamenu, pirmąjį kartą ligoninėje

praleidau pusę metų: atvažiavau lapkritį, o namo grįžau tik birželį – jei vieną dalyką pagydydavo, kitas sunegaluodavo. O dabar inkstas kuo puikiausiai prigijo ir veikia iki šiol. Labai tikiuosi, kad taip bus dar ilgai.

B. B.: Klausant Tavęs atrodo, kad po operacijų tiesiog atsistoji ir eini toliau. Bet juk organizmas patyrė tiek skausmo, tokį milžinišką krūvį. Be to, minėjai sisteminės ligos poveikį. Ar operacinėse teko lankytis tik dėl inkstų?

D. G.-Š.: Iš tiesų sunku net suskaičiuoti, kiek tų operacijų esu turėjusi – sunku nubrėžti ribą, kur baigiasi sudėtinga procedūra ir prasideda tikra operacija. Tačiau tų „pobūvių“ ligoninėse ir operacinėse buvo tikrai daug. Kartais negalavimai užklupdavo žaibiškai. Pavyzdžiui, taip man operavo stuburą dėl aneurizmos. Pirmiausia pradėjo skaudėti petį – vieną kartą, kitą... O vieną dieną lipdama į mašiną tiesiog staiga pajutau tokį veriantį skausmą, kad atsidūriau ligoninėje. Viskas vyko neįtikėtinai greitai: jaučiau, kaip paralyžiuoja galūnes, tad gydytojai turėjo kuo skubiau operuoti.

Buvo laikas, kai mano būklė tapo tokia sunki, jog pati jaučiau – padėtis kritinė. Nors tėvai stengėsi nuo manęs slėptis, mačiau, kaip jie išgyvena, kaip verkia. Tuomet vienintelį kartą gyvenime aplankė tokia blanki mintis: „Dieve, gal Tu mane pasiimk... Jie paverks kartą – ir bus ramu.“ Bet niekada pati sau nebūčiau nieko padariusi, niekada nepakelčiau rankos prieš savo gyvybę. Man tiesiog buvo skaudžiau žiūrėti į liūdinčius artimuosius nei pačiai kentėti fizinį skausmą. Bet Dievas, matyt, turi savo planų ir nusprendė mane palikti čia...

(Bus daugiau)

Auksaplaukė Getrudė ir Suvalkų trikampis

Istorija tikra, be jokių apsilenkimų su ščyra teisybe

VYTAUTAS PEČIULIS

Daugiau kaip penkias dešimtis metų prastūmiau šioje ašarų pakalnėje po skaidriu žaliajo dobilo ženklu ir jau tikėjausi taip ir užbaigti gyvenimėlį viengungio stone, tačiau visas kortas sumaišė mano prietelius Agurkas. Tai žmogelis su blizgančia plike, kumpas nosimi, klibančiais dantimis, kreivomis kojomis, trumpai sakant, neholivudiškas tipas. Ir va jisai išsirašė iš Suvalkų trikampio pačią, ir papūsk, kad nori. Ir, tamstos, žinote: ne bet kokią pačią, bet stačiai lėlytę, į langą gali statyti, gražuolių seiman vesti. Ir dabar su Agurku sunku žodį rasti. Baisiai išdidus pasidarė. Visur vaikšto su pačia pašonėje ir pranašingai kalba: „Tikras vyras ir ant karsto lentos gulėdamas gal pačią rasti. Tik-tai paskutiniai pūsrėi visą gyvenimą pradūlinėja vieni.“

Tie Agurko žodžiai man stačiai ant tulžies gulė ir maumonėlį kaitino. Kad dar būtų kam nosį riesti, pamanykite – Agurkas taip kalba. Prieš ženatvę visomis ligomis, kokios tik-tai yra šiame margame sviete, sirgo: ir dusulį turėjo, ir plaučiai rudavo, nugarkaulis iškrypęs buvo, blauzdas ramatas suko. O dabar mat koksai vyras pasidarė: krūtinę išpūtęs vaikšto ir kandaus žodžio savo viengungiams draugams nesigaili.

Na, vieną vakarą pagalvojau: „Ką jau ką, Agurkėli, bet jau manęs tai ilgai už nosies netampysi. Aš tau parodysiu, kad mes ne iš to paties

molio nudrėbti. Aš pačią iš pačios Vokietijos išsirašysiu ir, ko gero, dar kaizerio giminės. Tik-tai tokie perse-nė dimbos kaip tu, Agurkėli, su koku Suvalkų trikampiu prasideda.“

Vieną vakarą sudėjau lyriškai komercinį skelbimėlį ir pasiunčiau į germanų žemės gazieta. Jisai skambėjo maždaug taip: „Širdis, neapaugusi taukais, neapklota lašiniais, tik-tai skęstanti ružavame ilgesyje bei tamsioje vienatvėje, šaukiasi iš anapus plačių marių į tave, mano svajone. Tu, sapnų karalaite ir būsimoji mano širdies, aštuonių cilinderių pontiako ir trijų butų namo valdove, turi būti išgyvenusi ne daugiau kaip 25 pavaršius, privalai turėti tiesias kojas, ne per daug riestas šlaunis, mergautinio dydžio nosį, mėlynas akis ir savus plaukus. Be to, jausti nuoširdų prisirišimą prie katinų, šunelių ir kitokios veislės keturkojų sutvėrimų. Aš pats esu peržengęs penkias dešimtis, bet turiu gerą sveikatą, naktimis retai knarkiu, tik-tai po nugėrimo bei prieš staigią oro atmainą tai pasitaiko. Mano paausių rajonas vešliomis garbanomis apaugęs. Pripažįstu Dievą. Beje, turiu banke pluoštą žaliukų ir su manimi, jeigu pildysi ženatvės zakonų, gyvenant neteks pažinti skurdo bei vargo. Turėdamas intencijų rimčiausių sukurti šeimos židinį, prisipažįstu, jog kartais mano prieteliai užmena, esą turiu lengvą širdį visoms Ievos dukterims. Tačiau čia pat skubu priminti, kad nesu nuskriaudęs

nei vienos merginos ir neturiu jokių mokėjimų ieškančių iš tos šėlsnystės. Taigi, svajonių karaliene, jeigu mano žodžiai artimi tavo širdžiai ir jei nori praleisti gyvenimą žalio klevo karalystėje, atsiliepk į šį mano dūšios šauksmą, pridėdama abrozėlį, taip pat kūniškas išmieras. Paslaptis garantuojama prieš viso svieto žmones. Pasirašo svajingas viengungis.“

Po ne viso mėnesio mane germanų žemės dukros apvertė laiškais ir abrozais. Ir, brolyčiai, visos gražios, blondinės. Nors pasiusk – negaliu išsirinkti, su kuria čia dabar savo gyvenimą sujungti. Per naktis skaitau svaiginančius laiškų žodžius, žiūrinėju abrozėlius, o širdyje didelė pagunda kyla ir tarsi geras alus maumonėlį veržia. O tai nušluostysiu Agurkėliui nosį, galės po lova lįsti su savo Suvalkų trikampiu.

Pagaliau po ilgų svarstymų ir abejonių apsistojuo ties Getrudė. Vardas panašus į lietuvišką. Pupyte, kaip paveikslas rodo, pačiame žydėjime, stovi prie atdaro lango, svajingai rankas už galvos sunėrus, žvilgsnis toksai ramus, švelnus kaip geriau nusiganiusios avelės. Ir rašo jinai, kad naktimis sapnuoja mano pontiaką ir rausvą banko knygutę. Manęs pačio jai nepavyko sapne sutikti, greičiausiai dėl to, kad mano abrozai, atmuštas germaniškoje gaziatoje, yra labai neryškus, ypač sunku iš jo spręsti, ar abi mano akys yra Dievo dovanotos, nes viena labai įtartina blizga. Bet

esą gyventi Kanadoje ji galėtų su bet kuo, jau nekalbant apie tokį šaunų vyrą kaip aš. Va tai aš ir rašau Getrudei, kad vienatvės valandos mane smaugia, todėl tegu jinai greičiausiai važiuoja Kanadon.

Atsakymo ilgai laukti nereikėjo. Getrudė man parašė, kad iš stoties jinai pasirengusi eiti tiesiai prie altoriaus, tačiau aš jai turiu atsiųsti bilietą, nes jinai neturi tokios daugybės germaniškų markių, kiek kaštuoja bilietas į tolimą Kanados žemę. Žinoma, aš išpirkau bilietą ir dar tris poras nailoninių kojinių pasiunčiau.

Getrudė atvyko greičiau, nei aš tikėjaus. Nuvykau pasitikti su krakmolytais marškiniais. Buvome susitarę, kad jinai dėvės raudoną skrybėlę ir aš neturėsiu jokio vargo ją pamatyti.

– Labas, pupuliuk, tai aš čia, tavo Anupras, – sakau Getrudei, žiūrėdamas į jos žalsvas akytes, ir pagarbiai tarsi parapijos klebonui bučiuoju jos pirštiniuotą rankutę.

– Guten Abend, mein Liebling.

– Aš, – sakau, – pupuliuk, esu Anupras, o ne koksai Liblingas, būsimas tavo gyvenimo draugas. Užmiršk visus tuos germaniškus vardus.

Jinai žiūri į mane didelėmis akimis tarsi katinas, paleistas iš maišo. Matau, kad čia dabar bus velniava, kad mes nesusikalbėsime.

– Na, einam, Getrudėl, pavargusi esi, tokia ilga kelionė. Poilsio tau reikia.

Išeiname į gatvę, aš vedu savo širdies karalienę prie autobuso sustojimo vietos.

– Automobil, auto, – skeryčiojasi Getrudė ir nesėda į autobusą.

– Automobilį aš tikrai turiu, bet matai, koks oras, negaliu aš savo naujo pontiako tokiu oru naudoti.

O Getrudė vis tiek savo varo:

– Auto, auto bitte.

Žmonės aplink mus ėmė spiestis. O vienas pilietis, toksai su pamėlusia nosimi, man sako:

– Pilieti, nemoki su moterimis apsieiti, šūkauji gatvėje kaip virtuvėje.

Pamaniau: ko gero, policiją tas velnias gali pašaukti.

– Gera, Getrude, bus „auto“.

Turėjau šaukti taksi. Vadinasi, dar nei altoriaus žvakių nematęs, pajutau vedusio žmogaus likimą.

Vos įžengus į mano butą Getrudė suraukė nosytę ir aiškina, kad „luft“ mano kambaryje yra sunkus. Ir esą jai atrodo, jog aš esu vienas iš tų tipelių, kurie nemėgsta plautis kojų ir visą gyvenimą slapta svajoja, kad bus pakviesti į Romą, kur popiežius pasodins tarp rinktinių Italijos vargšų ir kojas nuplaus.

– Pupyt, – sakau, – čia troba, o ne aptieka, nenorėk, kas jazminais kvėpėtų. Gyvas žmogus esu, sunkų darbą dirbu, kartais prakaite mirkstu kaip silkė rasale. Taip pat pasitaiko, kad dėl viengungiškos maitinimosi sistemos ir vidurius suka. Kartą marinuotų grybelių užvalgiau ir, pupyt, žinotum – gazai vos mano pilvo nesusplėšė. Tasai kvapelis iki artimiausio kaimyno daėjo. Kaimynas policiją iššaukė ir apskundė, esą aš odas rūsyje rauginu. Ir dėl to kvapelio jų geros veislės katinas padvėsė. Jo žmona jau trečia diena keistai žiauksi ir kamparu pakinkius bei paausius trina. Esą tie dipukai ne tiktai prieš karalienės paveikslą nepriklaupia, bet dar ir pradeda tikrus piliečius smarve smaugti. Turėjau daug vargo, kol valdžios atstovams išaiškinau, iš kur tasai neromantiškas kvapelis kaimyną užgulė.

Getrudė išklaušė mano pasakojimo labai abejingu veidu, vis dar raukydama nosytę, paskui tokiu šaltu balsu tarsi nuovados viršininkas tarė:

– Telefon...

– Pupuliuk, turiu ne tik telefoną, bet ir televizorių, ir barzdai skusti elektrinę mašinėlę. Mes Kanadoje viską su mašinom. Telefonas, kuriuk, čia, prie durų, irgi automatiškas. Susuk numerį, kokį tik nori, jokių centrinių čia nėra. Telefonistės nesimaišo, gali kalbėt atvirai, kaip per išpažintį, niekas tavo paslapčių neišduos.

Getrudė įtartinau ilgai sėdėjo prie telefono ir germaniškai čiulbėjo. Dažnai kartojo žodį „Barbaren“ ir mano galvelėje aiškus protas tvirtino, kad jinai čiulba su Barboryte, sena savo drauge, ir džiaugiasi kanadietiško rojaus linksmybėmis. O gal net jai pasakoja, kaip svaiginamai veikia mano mėlynos akys ir kaip artimai Napoleono didybę primena mano eisena.

Dar nespėjo atvėsti telefono aparatas po Getrudės pokalbio, girdžiu: kažin kas beldžiasi į duris. Atidarau. Tarpduryje stovi vyrukas, aukštas, lieknas, su plonučiais ūsiukais, ir kvepia taip saldžiai lyg šviežiai pražydusi gėlė.

– Yes sir, – sakau. O jis angliškai klausia, ar čia gyvena Getrudė Zimmermann. Klausia tasai filmo abroželis ir išdidžiai išmeta į priekį kairę koją.

– Taip, gyvena. Be to, ponaičiuk, aš turiu tau pasakyti, jog Getrudė tuojau bus ponia Anuprienė, tai yra mano žmona, ir pačiam nėra ko čia kайšioti nosytės, nes aš ją galiu taip nukreipti į šalį, kad net visi geriausi daktarai jos neišsistengs ištiesinti. O, antra vertus, aš nemėgstu, kad ženatvės išvakarėse nepažįstami piliečiai maišytųsi man po kojomis.

Ir va čia jau norėjau užtrenkti duris, kai pro mano pažastį išniro Getrudė ir stačiai krito į to tipelio glėbį.

– O mein Liebling, o mein Liebling, – dūšaudama iš didelio jausmų susimaišymo šnibždėjo Getrudė ir abiem plonytėm savo rankutėm apvivijo vyruko kaklą. Mano širdis pradėjo įtartinu greičiu plakti, o kai Getrudė ėmė bučiuoti tą išblizgintą katinėlį, jo skruostus, lūpas, aš pajutau, kad mano pilve darosi netvirta. Sąmonėje vėl aiškiu paveikslu pasivaideno kaimynų skundai, valdžios atstovai, kaip anomis dienomis po tų nelemtų marinuotų grybelių.

– Lauk! – sakau tam franteliui. – Tu, vadinasi, mano būsimą žmoną glamžai tarsi perkeline skarelę.

– Ne, ne, – puola mane Getrudė, – tai mano pusbrolis. Mes nesimatėm dešimt metų. Jis manęs taip ilgai laukė. Mes nuo mažens pažįstami. Aš einu pas jį. Nebūsiu pas tave. Jokių būdų nebūsiu. Tu esi senas. Aš einu su pusbroliu.

Nuo tų Getrudės žodžių man juodi ratilai akyse krakoviaką ėmė šokti ir burnoje sausa pasidarė.

– O kas man už bilietą ir tris poras nailoninių kojinių sumokės?! – sušunku visa plaučių galybe. Tas pusbrolis man sako, kad apsi-prasiu. Getrudė negirdi mano beviltiško šauksmo ir nejaučia, kaip man peršti širdį. Jinai sugriebia lagaminą ir galvotrūkčiais išbilda su tuo savo pusbroliu.

Aš ilgai stoviu kambario vidury-

je, galvoju apie viską, nemalonumų kvapą ir, svarbiausia, kaip dabar bus man sunku susidurti su tuo Agurku. Rodos, tasai Suvalkų trikampis tikrai trupinėlis prieš Germaniją, o žiūrėk, žmogau, atsitiko kaip pagal raštą: mažas kelmas didelį vežimą apvertė. Na, bet pinigų už bilietą Getrudei nedovanosiu.

2026 m. Punsco-Seinų-Suvalkų krašto lietuvių kultūriniai renginiai

Renginio pavadinimas	Data	Vieta	Rengėjai
Vasario 16-osios minėjimas	vasario 14	Punsco LKN	Punsco LKN
Vasario 16-osios minėjimas	vasario 15	Seinų „LN“	Seinų „LN“, Seinų lietuvių „Žiburio“ m-kla
Vasario 16-osios minėjimas	vasario 15	Suvalkai	LLD Suvalkų skyrius, Suvalkų lietuvių bendruomenė (SLB)
Užgavėnės	vasario 15 arba 17	Punksas, prie Punios ežero	LLEKD
Lietuvių tautos globėjo šv. Kazimiero diena – koncertas	kovo 1	Seinų „LN“	Šv. Kazimiero draugija
N2 Mokslo Šturmas	kovo 1	Punsco LKN	N2 komanda
Kovo 11-osios minėjimas – koncertas	kovo 8	Punsco LKN	Punsco licėjus, LLB
Kovo 11-osios minėjimas	kovo 11	Prie paminklinio akmenų Kampuočiuose	Punsco, Seinų, Suvalkų, Vidugirio lietuviškos mokyklos, G. ir J. Pečiuliai
„Kitavos“ koncertas	kovo 15	Punsco LKN	Punsco LKN
Kovo 11-osios minėjimas	kovo 15	Suvalkai	SLB
Teatro diena – XVI „Melpomenės drugelio“ apdovanojimai	kovo 21	Punsco LKN	Punsco LKN
Atvelykis – Velykinio meno paroda	balandžio 12	„Senosios klebonijos“ muziejus	LLEKD
Vaikų teatro „Kregždutė“ premjera	balandžio 12	Punsco LKN	Punsco LKN

XXXV vaikų teatrų festivalis	balandžio 15	Seinų „LN“	Seinų „LN“, LLD
VI vaikų šokių šventė „Bitute pilkoji“	balandžio 24	Suvalkai, „Lof“ viešbutis	Suvalkų lietuvių vaikų darželis, LLB
V lietuvių liaudiškos muzikos ir šokių šventė „Subatos vakarėlis“	balandžio 25	Seinų „LN“	Seinų „LN“
XIX chorų šventė	balandžio 26	Punsko LKN	Punsko LKN
Sezono atidarymas	gegužės 3	Punsko skansenas	Punsko šeiminių būrelis, Pristavonių šeimininkų būrelis
Vaikų sąskrydis Motinos dienos proga	gegužės 3	Punsko LKN	Punsko LKN
Kapelos „Klumpė“ 60-mečio ir šokių grupės „Vyčiai“ 25-mečio jubiliejinis koncertas	gegužės 10	Punsko LKN	Punsko LKN
„Vienybės“ poezijos šventė	gegužės 17	Suvalkai	LLD Suvalkų skyrius
Lietuviškas vakaras Suvalkuose	gegužės 22	Suvalkai, „Lof“ viešbutis	SLB
Poezijos pavasaris	gegužės 24–25	Punskas, Varšuva	„Aušros“ leidykla
XIII bažnytinių chorų susitikimai „Giesmių pynė Marijai“	gegužės 30	Žagarių bažnyčia	Šv. Kazimiero draugija
Popietė su daina – „Balsynėlio“ ir „Dzūkijos“ koncertas	gegužės 31	Punsko LKN	Punsko LKN
Klojimo teatro premjera	birželio 3–4	Punsko skansenas	Punsko LKN
XXIII lietuviškų dainų konkursas „Dainorėlis“ ir „Puniukų“ koncertas	birželio 7	Punsko LKN	Punsko LKN
Punsko LKN 70-mečio jubiliejinis renginys	birželio 13	Punsko LKN	Punsko LKN
Punsko pagrindinės mokyklos šventė	birželio 19	Punsko LKN, mokykla	Punsko mokykla
Valstybinio ansamblio „LIETUVA“ du spektakliai: vaikams „Pelėda Drūlija“ ir suaugusiems „Aukso fondas“ LKN 70-mečio proga	birželio 20	Punsko LKN	Punsko LKN
Suvalkų krašto lietuvių partizanų pagerbimas	birželio 21	Žagarių bažnyčia	Jotvingių ir prūsų bendrija
Rasos šventė, Joninės	birželio 26	Punskas, prie Punios ežero	LLEKD
Punsko Kovo 11-osios licėjaus 70-mečio koncertas	birželio 27	Punsko LKN	Punsko LKN
Lietuviškų ansamblių sąskrydis	birželio 28	Burbiškių km.	LLD
Festivalis „Versmė“	liepos 3–5	Punsko skansenas	Organizacija „Mūsų versmė“ – J. Jankauskas, P. Galinskas

Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo šventė	liepos 5	Seinų „LN“	Seinų „LN“
Lietuvos himno giedojimas (liaudies dainų dainavimas)	liepos 6	Punkskas, prie Punios ežero, Suvalkai, Seinai, prie A. Baranausko paminklo	LLB, Punksko savivaldybė, LKN, LLD Suvalkų skyrius, Seinų „LN“
Choreografinio sambūrio „Jotva“ koncertas		Punksko LKN	Punksko LKN
XXXV klotimo teatrų festivalis	liepos 11–12	Punksko skansenas	Punksko LKN
Jaunimo teatro „Kregždė“ premjera	liepos 12	Punksko LKN	Punksko LKN
XXXII estradinių dainų šventė	rugpjūčio 14	Punios ežero pakrantė	LLJS
Žolinės – 42-oji tautodailės mugė ir 20-asis tarptautinis folkloro festivalis	rugpjūčio 15	Punkskas	Punksko savivaldybė, LKN, LLEKD, LLD
Kapelos „Klumpė“ 60-mečio ir šokių grupės „Vyčiai“ 25-mečio jubiliejinis koncertas	rugpjūčio 16	Punksko LKN	Punksko LKN
Rudeninė šeimos šventė „Auksinis obuolėlis“	rugsėjo 13	Punksko skansenas	Kaimo šeiminių būrelis – Punkskas
Baltų vienybės diena	rugsėjo 19	Jotvingių ir prūsų gyvenvietė Ožkiniuose	Jotvingių ir prūsų bendrija
Teatrų popietė Seinų „LN“	rugsėjo 20	Seinų „LN“	Seinų „LN“ teatras
XXIV kapelių šventė – Seinai 2026	spalio 3	Seinų „LN“	Seinų „LN“
Rudens gėrybių šventė su proza ir daina	spalio 4	Suvalkai	LLD Suvalkų skyrius
XXIII rudens literatūriniai skaitymai	spalio 16	Punksko LKN	„Aušros“ leidykla
Seinų seminarijos įkūrimo 200-ųjų metų jubiliejus	spalio 17 arba 24	Seinų seminarija	Seinų „LN“
52-asis Vėlinių koncertas	spalio 31	Punksko LKN	Punksko LKN
Vėlinių koncertas	lapkričio 8	Seinų „LN“	Seinų „LN“
Užadvencis, „Alnos“ 30-mečio jubiliejus	lapkričio 28		LLEKD
Metraščio „Terra Jatwezenorum“ pristatymas	gruodžio 12	Punksko valsčiaus svetainė	„Aušros“ leidykla
Prieškalėdinis koncertas	gruodžio 13	Seinų „LN“	Seinų „LN“
X labdaros akcija „Pasidalink!“	gruodžio 27	Punksko LKN	Punksko LKN

Dėmesio! Renginių datos ir vietos gali keistis.

Bendrystė kultūros ir turizmo srityse

Punsko valsčius kartu su Birštono savivaldybės administracija ir Korycino valsčiumi pradėjo įgyvendinti ambicingą tarptautinį projektą „Cultural Recreation Opportunities and Shared Sustainability“ („Kultūrinės rekreacijos galimybės ir bendras tvarumas“), sutrumpintai vadinamą CROSS (Nr. LTPL00500). Ši iniciatyva, finansuojama Europos Sąjungos pagal INTERREG Lietuva-Lenkija 2021–2027 programą, siekia ne tik atnaujinti laisvalaikio infrastruktūrą, bet ir sukurti glaudų kultūrinį tinklą tarp abiejų šalių bendruomenių.

Pagrindinis projekto tikslas yra stiprinti bendradarbiavimą per

sieną, plėtojant bendrus rekreacijos ir kultūros objektus. Tikimasi, kad įgyvendintos veiklos padės padidinti turistų srautus regione apie 10 proc., kartu keliant turizmo sektoriaus darbuotojų kompetencijas bei skatinant ekoturizmą. Projektas orientuotas į tai, kad Birštono, Punsko ir Korycino gyventojai bei svečiai galėtų mėgautis kokybiškesniu laisvalaikio ir stipresniu bendruomeniškumo jausmu.

Projektas suskirstytas į du pagrindinius etapus. Pirmajame etape daugiausia dėmesio skiriama modernių ir ištiesus metus veikiančių objektų statybai. Birštone bus statomi daugiafunkciniai šachmatų ir petankės paviljonai, skirti sporto bei kultūros

Interreg

Bendrai finansuoja
EUROPOS SĄJUNGA

Lietuva – Lenkija

renginiams. Korycine, Milevščiznos kultūros parke, iškilis druskos garinimo bokštas, tapsiantis nauja sveikatingumo traukos vieta. O Punske, aplink Punios ežerą, nusidrieks naujas 900 metrų ilgio sveikatingumo takas. Čia bus įrengtos medinės platformos, laiptai ir specialūs edukaciniai elementai. Šie objektai bus ne tik naujos pramogų vietos, bet ir erdvė mokymams, studijų vizitams bei specialistų patirties mainams. Tai bus vieta, kur susitinka gamtos ramybė ir sveika gyvensena.

Antroji projekto dalis skirta bendrai komunikacijai ir kultūriniais renginiams, kurie vyks abipus sienos. Korycine bus organizuojama Sveikatos ir geros savijautos diena, Birštone šurmuliuos Sporto po atviru dangumi festivalis, o Punske bus rengiama speciali Gamtos ir kūno rengybos diena. Renginių metu bendruomenės bus kviečiamos išbandyti naujas erdves.

Be šių renginių, partneriai rengs bendras komunikacijos gaires ir publikacijas, bendrus mokymus, studijų vizitus, kultūrinius renginius, siekdami populiarinti regioną kaip vientisą ir patrauklią turizmo kryptį.

Projekto įgyvendinimas truks 24 mėnesius – nuo 2025 m. rugsėjo 1 d. iki 2027 m. rugpjūčio 31 d. Pagrindinis jo partneris yra Punsko valsčius, kiti – Birštono savivaldybės administracija ir Korycino valsčius.

Bendras projekto biudžetas siekia 1 386 624,76 EUR. Didžiąją dalį lėšų – 80 proc. (1 109 299,80 EUR) – skiria Europos regioninės plėtros fondas (ERPF), o likusieji 20 proc. (277 324,96 EUR) – tai pačių partnerių lėšos.

Šis projektas yra puikus pavyzdys, kaip bendradarbiavimas per sieną gali padėti spręsti bendrus iššūkius, kurti naujas galimybes ir gerinti vietos gyventojų kasdienybę.

Vasario 24 d. **Donatas Ališauskas**
švęs 50-ies metų jubiliejų.

Mylimas Donatai!

*Ne skaičiai nulemia metus, o mūs keliai, darbai ir mintys,
Tai, kuo praturtinam kitus, mokėdami save dalinti.
Tad liki visada toksai, kokį mes mylim ir pažįstam –
Su šypsena gera, jaukia ir siela, sklidina jaunystės!*

Tavo jubiliejus – mums visiems ypatinga šventė.
Ta proga norime Tau padėkoti už gerumą, rūpestį ir už tai,
kad esi toks, koks esi. Tegul ateinantys metai būna dosnūs
sveikatos, ramybės, džiaugsmo ir naujų gražių akimirkų.
Būk laimingas ir džiaukis gyvenimu!

Su meile ir šilčiausiais linkėjimais

Tėvai ir broliai su šeimomis

*Gražiausių metų leiski palinkėti,
Te niekados nebus rudens,
Pavasariai tebus džiaugsmu nusėti
Ir laimė širdyje gyvens.
Giedrų dienų Tau linkime,
Daug sukakčių dar švęst,
Ilgų ilgiausių metų,
Sveikatoj ir laimėj bei džiaugsmu gyvent.*

Vasario 21 dieną 55-ąją gimtadienį švęs
Valentas Krakauskas iš Raistinių.

55 metai – tai sukaupta išmintis, gyvenimo patirtis
ir tvirti pamatai po kojomis.

Linkime, kad kiekviena diena būtų kupina ramybės, geros
sveikatos, šypsenų ir geros nuotaikos, kad širdį visada džiugintų
artimųjų meilė, o ateitis atneštų dar daug gražių, prasmingų ir
laimingų akimirkų.

Su didele meile sveikina

*Žmona Rasa, sūnus Dovydas
bei Viktorija su šeima*

Lietuvos žiniasklaida

2026 01 20–02 11

Pastarosiomis dienomis monotonišką šalies politinį gyvenimą „susprogdino“ Specialiųjų tyrimų tarnybos (STT) ir Generalinės prokuratūros (GP) atliktos kratos dviejų Seimo narių kabinetuose ir namuose. O tie Seimo nariai neeiliniai: dabar opozicijoje esančių Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų (TS-LKD) partijos narys, buvęs žemės ūkio ministras Kazys Starkevičius ir Demokratų sąjungos „Vardan Lietuvos“ partijos pirmininkas, buvęs ministras pirmininkas, buvęs Seimo pirmininkas Saulius Skvernelis.

Kaip rašė portalas lrytas.lt, kratos atliktos tęsiant ikiteisminį tyrimą dėl įtariamos korupcijos Valstybinėje augalininkystės tarnyboje (VAT). Priminsime, jog pernai tiriant itin stambią korupciją minėtoje tarnyboje pareigūnai iš viso buvo sulaikę 13 asmenų. Dirbant prie šios bylos atlikta per 100 kratų, paimta daugiau nei 1,3 mln. eurų gryųjų pinigų, 8 kilogramai aukso, rasta 11 tūkst. pakelių cigarečių, 14 tūkst. litrų alkoholio, kokaino ir sprogmenų.

Tarp įtariamųjų, sulaikytų VAT, buvo taip pat Agnė Silickienė – S. Skvernelio bendrapartietė ir šios partijos atstovė Vyriausiojoje rinkimų komisijoje. K. Starkevičius vadovavo Žemės ūkio ministerijai, kurios struktūroje yra ir VAT. Jis buvo paskyres taip pat tarnybos vadovą.

„Buvo atliktas kompleksas proceso veiksmų, iš anksto suplanuotų, siekiant patikrinti ikiteisminio tyrimo metu gautus apibendrintus duomenis, patikrinti iškeltas versijas. <...> Bet pavardžių paminėjimas niekaip nereikia, kad šie asmenys kalti dėl padarytos nusikalstamos veikos“, – žurnalistams sakė GP Organizuotų

nusikaltimų ir korupcijos tyrimo departamento vyriausiasis prokuroras Artūras Urbelis. Pasak prokuratūros, S. Skvernelis ir K. Starkevičius į teisėsaugos akiratį pateko tiriant vieną iš versijų dėl galimo „politinio palankumo vykdant įgaliojimus“ sisteminės korupcijos kontekste.

Reaguodamas į tai, S. Skvernelis kalbėjo: „Atlikti procesiniai veiksmai, daugiau nieko negaliu kalbėti, pasirašiau, kad nieko nekalbėsiu. Galiu pasakyti viena: esu ramus, neturiu dėl ko išgyventi. Yra teisinė valstybė, ir tą teisinį kelią teks praeiti.“ Dėl vadovavimo partijai jis teigė sprendimų kol kas nepriimsiąs. K. Starkevičius feisbuke irgi teigė esantis ramus dėl savo padėties, tačiau nenorėdamas TS-LKD padaryti papildomos reputacinės žalos stabdo narystę partijoje.

Dar neaišku, kaip ši garsiai prasiėdusi istorija Seimo nariams baigsis, tačiau politologai sutinka, jog tai vis tiek turės įtakos ir taip visuomenėje nepopuliariam parlamentui, partijoms ir politikams. K. Starkevičius šiuo metu yra tik vienas iš konservatorių Seime ir kratos didesnio poveikio partijai gal ir neturės. Visai kitoks likimas gali ištikti Demokratų sąjungą „Vardan Lietuvos“. Juk tai yra vieno žmogaus – S. Skvernelio – partija. Jis apklausose buvo vienas iš palankiausiai vertinamų politikų.

Dabar politikai apklausiami kaip specialieji liudytojai (duoda parodymus ne apie kito asmens, o apie savo galimai padarytą nusikalstamą veiką; tyrėjams nepakanka duomenų, kad būtų sudaryta objektyvi galimybė šį asmenį pripažinti įtariamuoju). O jei byla tuo nesibaigtų... Juk kažkada gana populiari tarp rinkėjų buvo Darbo partija (DP), kuriai vadovavo Viktoras Uspaskichas. Jam pasitraukus iš

DP vadovo pareigų prasidėjo partijos kritimas. Dabar už ją rinkimuose balsuotų apie 3 proc. rinkėjų.

„Aukštai pakilęs gali skaudžiai kristi? Kiek S. Skverneliui gali kainuoti užsikūręs korupcijos skandalas“, – apie tai portalas lrytas.lt kalbėjosi su politologais. Vytauto Didžiojo universiteto profesorius Lauras Bielinis svarstė, kad dabar viskas priklausys tik nuo įvykių eigos – kiek ilgai ir sudėtingai truks šios bylos nagrinėjimas: „Jeigu užtruks ilgiau, tai iš tikrųjų darys negatyvų poveikį jo reitingams. O jeigu tai – vienkartinis epizodas, kur S. Skvernelis nebus įtrauktas į pačią bylą, tada tikriausiai nebus nieko baisaus.“ Anot politologo, tai, kad STT purto Seimo narių kabinetus, yra labai rimtas įvykis viso parlamento kontekste.

„Pats S. Skvernelis jau pripažino, kad žala partijai tikrai bus padaryta, nors šiek tiek gal keista, kai politikas taip sako, bet neskuba priimti jokių sprendimų. Atrodo, kad vien noras minimizuoti žalą turėtų vesti link to, kad nesvarbu, ar jautiesi teišus, ar neteišus, tiesiog pasitrauki iš partijos pirmininko pareigų, ir jei ką, vėliau grįši aukštai iškelta galva“, – svarstė politologas, Vilniaus politikos analizės instituto asocijuotasis analitikas Matas Baltruškevičius. Jo teigimu, „viena iš esminių Demokratų sąjungos „Vardan Lietuvos“ problemų ir yra ta, kad tai yra partija, siejama ne su konkrečiomis vertybėmis ar idėjomis, bet visuomenės akyse pirmiausia tai ir yra būtent S. Skvernelio partija“, – rašė lrytas.lt.

Kad įvykiai Seime – didelė reputacinė žala parlamentui ir S. Skverneliui, neabejojo ir Seimo pirmininkas Juozas Olekas. „Turbūt svarbiausias dalykas, ar bus pareikšti kokie nors kaltinimai,

ar ne. Bet pats tyrimo faktas tam tikrą šešėlį – nori nenori – meta“, – žiniasklaidai sakė socialdemokratas. Patys demokratai savo feisbuke rašė: „Per ilgus metus politikoje S. Skvernelis niekada nesuteikė nė menkiausio pagrindo juo abejoti, todėl demokratų bendruomenė reiškia pasitikėjimą ir palaikymą savo partijos pirmininkui.“ O „Nemuno aušra“ „įkando“ juos dažnai kritikavusiam S. Skverneliui. „Apie moralę – kai ji tampa patogi tik saviems. Kai kalba pasisuka apie kitus, politikoje staiga prisimenama moralė, vertybės, „aukštesni standartai“. Kai kalba pasisuka apie savus – lieka tik raginimai „palaukti“ ir „neskubėti“. Tai ne moralė. Tai dvigubi standartai“, – rašyta feisbuke.

Po 2020 m. prezidento rinkimų Baltarusijoje Aleksandrui Lukašenkai žiauriai numalšinus protestuotojus ir šimtus jų sukišus į kalėjimus, Lietuva buvo viena iš griežčiausiai į tai reagusių šalių. Čia politinis prieglobstis buvo suteiktas baltarusių opozicijai, Lietuvos valdžios pripažinta rinkimų nugalėtoja Svetlana Tichanovskaja apsigyveno Vilniuje. Diplomatiniai santykiai buvo apriboti iki minimumo, politinis dialogas su A. Lukašenka nutrauktas.

Vėliau į valdžią atėję konservatoriai ėmėsi dar griežtesnių veiksmų: sustabdė baltarusiškų kalio trąšų gabenimą į Klaipėdos uostą (per metus Lietuva iš to uždirbdavo apie 60 mln. eurų). 2024 m. valdžią perėmus naujai valdančiajai koalicijai su socialdemokratais (LSDP) pamazū ėmė keistis retorika Baltarusijos atžvilgiu.

Jau anksčiau esame rašę, kad buvo sumažintas S. Tichanovskajos apsaugos lygis: vietoje Vadovybės apsaugos tarnybos ją saugoti pradėjo policija. Jau tada sklido girdas, jog S. Tichanovskaja dėl to išsikels į Lenkiją. Taip ir įvyko. Tiesa, jos diplomatinis patarėjas Denisas Kučinskis patvirtino informaciją apie dalies biuro perkėlimą į Varšuvą, o sprendimą išplėsti

veiklą Varšuvoje, pasak jo, lėmė pasikeitusi saugumo situacija.

„Tai jos asmeninis reikalas apsispręsti, ką ji pasirenka. Nematyčiau nei pridėtinės vertės, nei nuostolio. Mūsų kontaktas su Baltarusijos opozicija yra labai tamprus ir ne tik su Sviatlana. Opozicija nėra tik Sviatlana“, – portalui delfi.lt apie tai kalbėjo premjerė Inga Ruginienė. Kitaip į tai reagavo „vertybinės politikos“ šalininkas, buvęs užsienio reikalų ministras Gabrielius Landsbergis. Jis savo naujienlaiškyje teigė besidžiaugiąs, kad S. Tichanovskajai buvo pasiūlyta apsauga Lenkijoje, bet liūdįs, kad Lietuvos vyriausybė nusprendė atsakyti šio svarbaus vaidmens.

Vis garsiau daugiausia iš valdančiosios koalicijos politikų pasigirsta pasamprotavimų ir apie santykių su Baltarusijos valdžia galimus pokyčius, pirmiausia akcentuojant reikiamybę atnaujinti baltarusiškų trąšų eksportą per Klaipėdos uostą. Anot portalų lrt.lt, visa tai politologams ir opozicijai kelia klausimų, ar taip nėra bandoma tirti visuomenės reakcijos į galimus pokyčius santykiuose su Minsku. Seimo Užsienio reikalų komiteto pirmininkas socialdemokratas Remigijus Motuzas „Žinių radijui“ teigė, kad Vilniuje diskutuojama, koks galėtų būti pokalbių su Minsku turinys bei kur dviejų šalių atstovai galėtų susitikti. Beveik iš karto pasirodžius interviu jis paneigė, kad yra planų rengti derybas su Minsku viceministrų lygiu. „Tai buvo hipotetinis pasvarstymas, joks politinis sprendimas nei priimtas, nei numatytas“, – R. Motuzas sakė lrt.lt, pridurdamas, kad taip savo pasvarstymais sureagavo į žurnalistės iškeltą teorinį klausimą.

Ir krašto apsaugos ministras „socialdemas“ Robertas Kaunas yra teigęs, kad pajamos, gautos už trąšų tranzitą, galėtų būti skirtos kaip parama Ukrainai. Tuo metu europarlamentaras, socialdemokratų garbės pirmininkas Vytenis Povilas Andriukaitis minėtam portalui kalbėjo konkrečiai.

Paklaustas, ar Baltarusija galėtų vežti savo trąšas per Lietuvą, jis atsakė: „Tikrai taip.“ Tiesa, anot politiko, tai reiktų susieti su galimybe per Baltarusijos teritoriją į Klaipėdos uostą gabenti birius krovinius iš Ukrainos.

Su Baltarusijos ir Rusijos politiniais pabėgėliais ir opozicija dirbančio Vyčio Jurkonio teigimu, procesai Lietuvoje „sudaro prielaidas kalbėti, kad galbūt yra zonduojamos galimybės peržiūrėti santykius su Baltarusijos režimu“. Kaip portalui lrt.lt sakė V. Jurkonis, prie to prisideda ir S. Tichanovskajos išvykimas bei Lietuvos politikų bendravimas su kitais baltarusių opozicionieriais, pavyzdžiui, Marija Kolesnikova, kuri kartu su S. Tichanovskaja buvo svarbiausios figūros 2020 m. protestuose prieš A. Lukašenką. Šis M. Kolesnikovą buvo penkeriems metams įkalinęs. Vašingtono pastangomis ji išlaisvinta mainais į JAV sankcijų baltarusių trąšoms panaikinimą.

Portalas lrytas.lt rašė, kad M. Kolesnikova britų dienraščiui „Financial Times“ teigė, jog atsisakymas kalbėtis su Minsku didina šalies priklausomybę nuo Rusijos ir mažina pačios Europos saugumą. Ji, žmogus su europietišku mentalitetu, nesuprantanti, kodėl Europa nepradėjo derybų su Lukašenka anksčiau nei JAV. Anot V. Jurkonio, M. Kolesnikovos aplinkos žmonės jau susitikinėjo su Lietuvos politikais tiek iš valdančiųjų, tiek iš opozicijos. „Ne paslaptis, kad pagrindinis darbotvarkės punktas yra sankcijų nuėmimas“, – sakė jis.

Kritiškai dėl draudimo per Lietuvą vežti „Belaruskalij“ produkciją nusiteikęs parlamentaras Vytautas Sinica teigė, kad dabar Baltarusija produkciją eksportuoja per Rusijos uostus. Be abejo, ir Lietuvoje galėję atsidurti milijonai nukeliauja į Rusijos biudžetą. „Tos pajamos vėliau konvertuojamos į agresiją Ukrainoje. Tai paradoksas, jo nematyti turbūt neišeina“, – sakė LSDP pirmininkas Mindaugas Sinkevičius.